Sakala

ASUTANUD C. R. JAKOBSON A. 1878.

ILMUB NELI KORDA NÄDALAS:
esmaspäeval, kolmapäeval, reedel ja laupäeval,
kusjuures laupäevane leht kannab nime „Sakala Pühapäev" („Pühapäev")

Hinnata kaasanneteks:
„Sakala" tähtraamat, rebitav seinakalender, kokkuköidetav jutulisa, piltidega ilustatud nädalaleht „Sõnapilt" ja pooleaasta ning pikemaaja tellijatele põllutööajakiri „Uus Talu", „Põllumees" või „Eesti Talu".

Toimetus ja talitus Viljandis, Lossi tän. 26.
Aadress kirjadele: „Sakala" Viljandis, pk. 32.

Telefonid: toimetus—31, päätoimetaja J. Lepik—4-23, talitus—2-31.
Kuulutusi ilmuvasse numbrisse võetakse talituses vastu lehe ilmumise päevadel kella 8—9 hommikul, teistel päevadel talituse lahtiolekul.
Kuulutuste hind: kuulutusküljel — 5 s., 1-sel lhk. — 10 s., tekstis kuulutuskirjaga — 12 s., tekstis tekstikirjaga või eriliste tingimustega paigutamise suhtes — 15 s. mm ühel veerul.

ÜKSIKNUMBER 5 SENTI

„Sakala" tellimise hinnad: a) 4 korda nädalas (pooleaasta ja pikemaaja tellijaile „Põllumees", „Eesti Talu" või „Uus Talu" tasuta kaasas) 1 k. 75 s., 2 k. 1 kr. 50 s., 3 k. 2 kr. 15 s., 6 k. 4 kr. 30 s., 12 k. 8 kr. 50 s. Pooleaasta ja pikema-aja tellijail on võimalik tellida väikese juurdemaksuga iga nädal ilmuvat Põllutöökoja ajakirja „Põllumajandust". „Sakala" koos „Põllumajandusega" maksab: 6 k. 5 kr. 45 s., 12 k. 10 kr. 70 s. Need kes juurdemaksuga tellivad „Põllumajanduse", saavad ikkagi tasuta kaasa ka „Põllumehe", „Eesti Talu" või „Uus Talu". b) 3 korda nädalas (ilma „Põllumeheta", „Eesti Taluta" ja „Uus Taluta"): 1 k. 65 s., 2 kuud 1 kr. 30 s., 3 k. 1 kr. 75 s., 6 k. 3 kr. 40 s., 12 k. 6 kr. 70 s. Pooleaasta ja pikema-aja tellijaile koos „Põllumajandusega": 6 k. 4 kr. 55 s., 12 k. 8 kr. 90 s. c) Läti- ja Leedumaal 1 k. 1 kr. 25 s., mujale välismaale 1 k. 1 kr. 50 s. Aadressimuutmine 25 s.

Tarvitamata jäänud käsikirju alal ei hoita. Need saadetakse tagasi juhul, kui vastav postmark on kirjale juure lisatud.

Nr. 85 (114) | Esmaspäeval, 25. juulil 1938. | Tänast lehte 6 lehek.

Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi
Põllumajanduse-NÄITUS
Viljandis, 20., 21. ja 22. augustil 1938. a.
Kõigi osakondadega.
Rutake ülesandmistega!
Viimane ülesandmise tähtpäev 1. august 1938. a. Lähemaid teateid, ülesandmislehti ja näitusekavasid tutvunemiseks saab seltsi asjaajajalt näituse büroos Viljandis, Põllumeeste Seltsi majas, Tallinna t. 3, telefon 6 ja kõigilt Viljandimaa Põllumajanduse konsulentidelt.
Kõigi osakondadega.
Rutake ülesandmistega!

Ostame piiramatul hulgal
Mustsõstraid
Sõstrad peavad olema puhtad, ilma rootsudeta ja kolmveerandvalmid (kõvad, kuid mustad).
Vastuvõtupunkt: Viljandis — Lihatsentraal nr. 43, Posti 18, telefon 3-15.
ÜHING „EESTI LIHAEKSPORT"
KONSERVITÖÖSTUS

Suure visiidi lõpp

Briti kuningapaari Pariisi külaskäigu viimased päevad. — Üldine arvamine on, et Prantsusmaa ja Inglismaasuhted on nüüd kindlamad kui kunagi enne

Prantsuse publiku owatsioonid Briti kuninglikkudele külalistele tõusid haripunktile neljapäewa õhtul pärast dineed ja wastuwõttu Quai d'Orsay'l. Kui majesteedid wähe aega enne keskööd oma ruumidesse tagasi jõudsid, ilmusid nad Quai d'Orsay ülemisele rõdule, kus nad wõeti wastu tiheda rahwahulga tormiliste owatsioonidega. Owatsioonid jätkusid niikaua, et majesteedid olid sunnitud uuesti wäljuma rõdule, et lehwitada kätt tänutäheks.

Reede hommikupoolikul kuningas ja kuninganna külastasid Villers-Bretonneix'd, kus Prantsuse wabariigi presidendi ja 5000-liikmelise rahwahulga juuresolekul awati mälestusmärk Austraalia sõduritele.

Austraalia liiduwalitsuse pääministri asetäitja ütles oma kõnes muu hulgas: — Monsieur Lebruni austaw juuresolek tõendab paljukõnelewalt, et meie rahwad endiselt kawatsewad wõidelda külg-külje kõrwal nende ideaalide säilitamise eest, millele paljud meie rahwaste pojad ohwerdasid oma elu.

Mälestussammast awades ütles kuningas:

— **Mul on suur au awada seda suursugust monumenti ja Austraalia nimel terwitada meie seas — selle suure rahwa pääd, kelle pinnal meie praegu seisame ja kellega sündmused, mida meie täna meenutame, on meid sidunud nii tugewasti, et aastate rida, olgu see nii pikk kui tahes, ei suuda seda nõrgendada. Nendes kiwides ja selles ohwris endas, mida need kiwid jäädwustawad, peitub sügawam ning täielikum mõte. See mida näeme endi ees, on rohkem kui mälestussammas wahwale sõjawäele. See on sümbol, mis tähistab noore ja elujõulise rahwa astumist ajalukku — wäraw, mille läbi Austraalia sillutas oma tee noorpõlwest meheikka.**

Kuningas asetas ausamba jalale pärja. Kui tema majesteet pöördus tagasi kuninganna kõrwale, sosistas wiimane midagi oma mehe kõrwa. Selle järele sammus kuninganna Elisabeth mälestussamba astmetele ja asetas kuninga pärjale kimbu punaseid Flandria moone.

*

Kuninga ja kuninganna ajalooline neli päewa kestnud ametlik külaskäik Prantsusmaale lõppes reede õhtul, wähe enne kella 6 Calais's, kus majesteedid asusid admiralileedi jahtlaewa „Enchantress'i" pardale. Kail suur rahwahulk juubeldas ja lehwitas jumalagajätuks taskurätte. Briti rahwushümni helide saatel liikus jahtlaew aeglaselt Prantsuse sõjalaewade kahe rivi wahel sadamast wälja. Kuninga jahtlaewale järgnes Prantsuse sõjalaewade eskort, mis saatis külalisi kuni Lamanche'i keskpaigani.

Suured owatsioonid tuhandetelt inimestelt, kes olid kogunenud Doveri kaile ja linna ümbriteswatele kaljudele, terwitasid majesteetide tagasisaabumist Inglismaale. Doveri kail leidis aset lühike wastuwõtutseremoonia.

Tuhanded inimesed olid kogunenud Victoria jaama kaua enne majesteetide saabumist Londoni. Samal ajal palistasid tihedad rahwahulgad Buckinghami palee juurde wiiwat teed, tuletades meelde kroonimispidustuste aegseid stseene.

Kuninglik rong saabus Victoria jaama kell 21.14.

Majesteedid sõitsid aeglaselt rahwahulkadest palistatud tänawaid mööda Buckinghami paleesse. Kui kuninga auto pöördus Victoria tänawale, piiras juubeldaw rahwahulk, mehed ja naised, auto ümber, mis jäi seisma senikaua, kui ratsapolitseil õnnestus puhastada teed majesteetidele.

Majesteedid sõitsid Buckinghami palee õue owatsioonide saatel. Hiljem, wastu tulles rahwahulkadest kuuldawatele hüüetele, ilmus kuninganna, kellele järgnes kohe kuningas, palee rõdule. Kuninganna tänas pääkummardusega ja saatis korduwalt käesuudlusi waimustatud hulkadele. Majesteedad seisid liikumatult teineteise kõrwal, kui rahwahulk laulis riigihümni.

*

Ühenduses läbirääkimistega Briti wälisasjade sekretär lord Halifax ja Prantsuse wälisministri Bonnet'i wahel Pariisis ning Saksa saadiku von Dircksseni wisiitidega Briti pääminister Neville Chamberlainile reedel, liikus Londonis robkesti mitmesuguseid kuulduusi. Nii kõneldi, Saksamaa olewat awaldanud mõtet ,et Saksamaa, Itaalia, Prantsusmaa ja Suur-Britannia wõiksid üheskoos arutada Tshehhoslowakkia küsimust ja et Saksamaa olewat walmis garanteerima Tshehhoslowakkia puutumatust 5-ks aastaks juhul, kui Tshehhoslowakkia probleem lahendatakse. Teised kuulduseid kõnelesid Saksamaa walmisolekust arutada õhurelwastuste kwalitatiiwset piiramist.

Mööduandwates Briti ringkondades nimetatakse aga need kuulduseid „äärmiselt fantastilisteks".

Enne Prantsusmaalt lahkumist kuningas saatis president Lebrunile telegrammi, milles ta kuninganna ja enda nimel awaldab südamlikumat tänu selle suure külalislahkuse eest, mis neile Prantsusmaal osaks saanud.

Nemad ei unusta kunagi seda sooja wastuwõttu ,mida neile Prantsusmaal osutati ja milles kuningas näeb uut tõendust selle südamlikku sõprust ja wastastikuse lugupidamise kohta, mis nii kaua on walitsenud mõlema maa wahel.

See sõprus — ütleb kuningas — põhjeneb ühistel ideaalidel ja ühistel ohwritel, ja ta taotleb ainult kestwa ja õiglase rahu säilitamist.

Inglise ajakirjandus terwitab kuningat ja kuningannat tagasisaabumisel külaskäigult Prantsusmaal ja awaldab üksmeelselt häämeelt kuninglikku külaskäigu suurejoonelise õnnestumise üle. Ollakse üldisel arwamisel, et see külaskäik on palju kaasa aidanud pinewuse wähenemisele Euroopas.

„Times" kirjutab: Kuninglik külaskäik näitab tõesti, et Suur-Britannia ja Prantsusmaa on sõbrad suurtes asjades. See sõprus aitab kaasa mitmesuguste probleemide lahendamiseks rahulike meetoditega. „Daily Telegraph" kirjutab, et wõib õigusega ütelda, et õhkkond Euroopas on suuresti selginenud selle nädala sündmuste tagajärjel. Enne kui Prantsuse president Lebrun saabub Londoni, wõib Pariisis külwatud seeme idaneda niikaugele, et Inglise kuningapaari poolt Prantsusmaal weedetud päewad saawad pöördepunktiks mureliku ja wäsinud Euroopa elus.

Hävitav pikne ja torm

Möödunud ööl süütas pikne Sürgaveres Keremi talu elumaja ja Viljandi vallas Kärksi külas Tiidu talu tuuleveski. — Lõhavere linnamäelt paistis silma kolm tulekahju. — Tormi hävitustöö Suislepas

Möödunud ööl läks üle Wiljandimaa harulbane äike ühes tugewa tormi ja wihmasajuga. Pikselähwatus järgnes pikselähwatusele walgustades mustpimedat ööd.

Sürgaweres süütas pikne öösel kella 11 paiku Hans Schönbergile kuuluwa Keremi talu elumaja, mis ühise katuse all talliga. Hoone oli kahekordne palkehitus. Pikne läi sisse korstnast, purustades korstna üle katuse ulatawa osa ja süüdates pööningul heinad. Peremees wiibis pikselöögi ajal toas. Tuld kustutama saabus üle 100 inimese ümbruskonnast ning 30 tuletõrjujat 3 käsipritsiga. Põlewat hoonet kustutada ei saadud, küll aga suudeti päästa alumiselt korralt majakraam. Samuti õnnestus ära kõrwalhoonete süttimine.

Mahapõlennud hoone wäärtust hindab talunomanik 6000 kroonile. Ristikheinu häwines tules 15.000 kg ja aasaheinu 6400 kg, kokku 1000 kr. wäärtuses. Kokku ulatub kahjusumma üle 7100 kr. Hoone ja heinad olid tule wastu kindlustatud.

Sürgawere walla kindlustuseltsis, mun wallaswara oli kindlustamata. Inimestega ja loomadega tulekahjul õnnetusi ei olnud.

Wiljandi walla Kärksi külas süütas pikne samal ajal Tiidu talus Jaan Tiidu päralt oleva tuuleweski. Hoone põles maani maha.

Arwatawasti oli Wiljandimaal möödunud ööl weel teisigi pikselulekahjusid. Nii paistnud Lõhawere linnamäelt öösel silma 3 tulekahju. Üks tulekahju kuma paistis Tarwastust waadates Paistu suunas ja Wiljandist oli märgatud tulekahju kuma Kaarli pool. Nende tulekahjude kohta puuduwad aga lähemad teated.

Pikne läi mitmel pool ka telefoni ja elektriliini traatidesse. Nii oli pikne riikunud elektriliini Tarwastu ja Suislepa wahel.

Ühes piksega käis kaasas ka tugew torm. Suislepas pühkis torm Unametsa ja Pikru külades wäljadelt ristikheinarõugud ning murdis maha puid. Ka mujal on tormikahjusid.

Soome võitis ujumisis Eesti

Tagajärg kujunes 41:29 soomlaste kasuks

Tallinnas peetud Eesti-Soome maawõistlus ujumises lõppes Soome 12-punktilise eduga, kusjuures punktide wahekorraks kujunes 41:29. Soomlaste suur wõit tuli päämiselt naisalade arwel. Siisti saawutati kaks uut Eesti rekordi.

100 meetris wabalt meestele wõitis Egon Roolaid, Eesti, ajaga 1.02,2 min., 2. Elo, Soome — 1.05,9 min., 3. Oksanen, Soome — 1.05,9 min., 4. Miil, Eesti — 1.07,8 min.

200 m rinnuli naistele wõitis Tähkä Salisma, Soome — 3.21,3 min., 2. Hilja Freiman, Eesti — 3.22,7 min., 3. Laarne, Soome — 3.26,1 min. ja 4. Käsnapuu, Eesti — 3.32,0 min.

200 m rinnuli meestele wõitis Pananen, Soome — 2.58,5 min., 2. Liiberg, Eesti — 2.59,7 min., 3. Tiikanen, Soome — 3.01,2 min. ja 4. Hawist, Eesti — 3.05,4 min.

100 m wabalt naistele 1. R. Kahma, Soome — 1.20,4 min., 2. Airaksinen, Soome — 1.20,5 min., 3. Renno, Eesti — 1.20,6 min — uus Eesti rekord ja 4. Neumann, Eesti — 1.28,8 min.

100 m selili meestele: 1. E. Roolaid, Eesti — 1.18,1 min. — uus Eesti rekord, 2. Woltonen, Soome — 1.19,9 min., 3. Aaltonen, Soome — 1.21,8 min. ja 4. Tamre, Eesti — 1.23,6 min.

400 m wabalt meestele wõitis E. Roolaid — 5.26,1 min., 2. Elo, Soome — 5.28,0 min., 3. Silhwart, Soome — 5.31,9 min. ja 4. Mõtlik — 5.42,0 min.

Wettehüpetes wõitis Teräswirtä, Soome — 122,67 punkti, 2. Kuitto, Soome — 84,46 punkti, 3. Hakkaja, Eesti — 72,83 punkti ja 4. Siling, Eesti — 65,26 punkti.

Teine raudteeatentaat Soomes

Nagu teisal meie lehes teatatud, pandi Soomes Oitti jaama juures teine raudteeatentaat. Nüüd teatatakse Soomest, et raudteeatentaati on tahetud korraldada ka Põhja-Soomes Poraniemi-Kemi raudteel, kus ühe raudteejaama juures ülesõiduteele oli ehitatud tugewatest palkidest barrikaad. Kuid rong selles raudteejaamas peatus eraldorraliselt ja sõitis õige aeglaselt, mille tõttu atentaat jäi tulemata. Wastasel korral oleks aga õnnetus wõinud kujuneda õige ulatuslikuks.

Läänemaal alustati rukkilõikusega

Laupäewal ja pühapäewal alustati Läänemaal, päämiselt Ridala ümbruskonnas, rukkilõikusega.

Tallinnas põles maja

Tallinnas, Lasnamäel, põles maani maha Suur-Raewalla tän. 13 asuw Karl Gildemannile kuuluw elumaja. Suurem osa wallaswara häwis tules.

Vallasekretäride selts likwideerub

Haapsalus peeti Lääne maawalitsuse ruumes üleeiliikku wallasekretäride nõukogu koosolekut, kus otsustati selts praegusel kujul likwideerida ja esineda siseministeeriumi ees palwega, et kutsutakse ellu wallaametnike kogu.

Täna algab Eesti-Läti maavõistlus

Täna algab Tallinna staadionil Eesti-Läti maawõistlus kergejõustikus. Lätlased olid eile juba kohal. Wiljandlastest wõistleb teekord kaasa Arwo 110 m tõkkejooksus.

Uued väed Hankou all

Hankou, 25. juulil:

Hankoust teatatakse, et hiinlased on koondanud Hankou linna alla 20 uut diwiisi, et wõtta wastu jaapanlaste üldrünnakut Hankou suunas.

Palestiinas seatakse korda majja

Jeruusalemm, 25. juulil:

Jeruusalemmast teatatakse, et wiimaste päewade jooksul on Palestiinas mitmesugustes atentaatides surma saanud 13 juuti. Hulk isikuid on saanud haawata, üks Briti sõdur on haawadesse surnud.

Kogu Palestiinas läib kõwa poliitseiline tegewus: seatakse jalule korda ja wangistatakse lahtlast elementi. Wahistatud on 1600 isiku ümber.

Tel Aviwis laupäewal plahwatas ühe moodsa kohwiku ees seiswas autos pomm. 7 isikut sai haawata ja toimetati haiglasse. 5 araablast mõisteti surma ja hukati loata relwade kandmise pärast.

Francolased vallutasid Casruera linna

Bilbaost teatawad francolased, et nende rünnak Estremodunra rindesektoris areneb üle ootuste kiiresti. Mõne päewaga olewat sääl wallutatud 1760 ruutmiililine maala, mis küll alles walitsuswägedest täielikult puhastamata. Francolased on wallutanud ka Castuera linna, saades sääl palju sõjasaaki ja wange.

Kui lennuk kukub rahva hulka

Columbiast teatatakse, et sääl ühel paraadil kukkus sõjawäelennuk alla ja otse rahwa hulka. 37 inimest sai surma ja 125 haawata. Peaaegu pidi surma saama ka Columbia uus president.

Neli uppumist

Wirumaal Haljala wallas uppus Essu jõkke talupidaja Jakob Luiks, 43 aastat wana. Mees uppus oma poega päästes. Nimelt jões supleesid tema kolm poega ja üks poegadest sattus sügawa koha pääle, kus hakkas appi hüüdma. Isa ruttas täies riides poega päästma, kuigi ise ujuda ei mõistnud. Poeg suutis omal jõul wälja rabeleda, kuid isa wajus põhja ja uppus.

Tartu politseiwahituppa tuli keegi Õuna nimeline mees ja teatas, et tema lännud oma sõbra Aleksander Gorshunowiga Emajõkke ujuma. Tema ronimud kaldale, sõber aga kadunud ära. Kui Õun kaldal paar tundi oli asjatult sõbranud sõbra ilmumist, tuli ta politseisse ja awaldas arwamist, et sõber on uppunud.

Lagedil uppus Tallinna elanik Hugo Rütt, 27 aastat wana. Ta oli Lagedile tulnud tuttawate juure külla ja läks sääl jõkke suplema. Wajus aga suplemisel põhja ning uppus.

Rõmme supelbassein uppus ära 28-aastane Heinrich Õunapuu, ametilt puusepp. Ta oli oma tööperemehe Tillinguga tulnud Rõmmele puumeldama. Sooja pääga läksid siis mõlemad bassein, kus tehti mõned tuurid. Tilling ronis basseinist wälja, kuid Õunapuule see suplus oli kujunenud saatuslikuks.

Mehe surm bussi all

Mõigu mõisa juures (Tallinna lähedal) jäi Tallinn-Kose liini-omnibuse alla Märt Waldmaa, 63 aastat wana ja sai surma. Õnnetuses oli mees ise süüdi. Nimelt jooksis ta oma sõbraga bussi eest wiimsel hetkel üle tee, tähelepanemata, et just samal hetkel teine buss möödus. Wiimase alla ülejooksja jäigi. Tema sõber pääses wiimsel hetkel surmast.

Pärnu lahes hukkus kaljas

Laupäewal hukkus Pärnu lahes 3-mastiline kaljas „Ewa", mis oli Lutheri wabriku kasepakkudega teel Pärnust Tallinna. Kaljase paiskas äkiline tuuleiil kõljeli ja ta wajus põhja wiie minutiga. Paistma jäid weel waid mastiotsad, kuna meri sellest kohast on sügaw 5 meetrit.

Parbal oli kaljasel 8 meest, osa meseekonnast, osa kaasasõitjad. Kõik mehed pääsesid päästepaati ja sellega rannale, kusjuures nende raha ja mun warandus läks merepõhja. Laewa omanik Richard Kõrb paisati ümberminekul suure hooga palkide wahele, mille tõttu ta wigastas oma selja.

Kahe sõiduki kokkupõrge

Wiljandi-Wõru maanteel, Linnamäe wallas (Wõrumaal) põrkasid kokku weoauto „O-246" ja tsikkel „O-166". Wiimasega sõitis konstaabel Waldmaa, kes wigastas wasaku jala põlwe. Ka tsikkel muutus tarwitamiskõlbmatuks. Õnnetuses oli süüdi weoauto juht Allikwee, kes sõitis walekäit ja päälegi suure kiirusega.

Külmojal leiti uppunu

Laupäewa õhtupoolikul teatas Põltsamaal politseile samas elaw Emilie Soll, et tema on leidnud uppunu Wana-Põltsamaal Külmoja wanast jõesängist. Nimelt lebanud sääl kummuli wees mehe laip. Põltsamaa jaoskonna-arst kohale sõites tegi kindlaks, et laibal wägiwalla tundemärke ei leidu. Surm oli tingitud uppumisest. Laip oli seismud wees 4—5 päewa. Uppunu isik on selgumata.

Wõisiku warjupaiga juhataja arwab, et uppunu wõib olla Peeter Käosaar, warjupaiga hoolealune, kes mõned päewad tagasi warjupaigast lahkunud.

Laipade hunnikud traataia ees

Hispaania kodusõda kestab lakkamatu ägedusega

Perpignanist teatatakse, et reedel kl. 15 paiku ilmus Osmeja piirkonnas 6 Hispaania lennukit Prantsuse territooriumi kohale. Prantsuse lennukitõrje suurtükid avasid tule, mille pääle lennukid tuldud teed tagasi pöörduvad.

Ei ole wõidud kindlaks teha, kummale wõitlewale poolele need lennukid kuulusid.

Valenciast teatatakse, et francolaste lennukid pommitasid Teruel—Sagunto maanteed. Pommitamisest wõttis osa 75 lennukit. Pommitamise tagajärjel sai surma 33 sõjapõgenikku, — naisi, lapsi ja rauku, kes olid ewakueeritud ühest külast rinde lähedal. Need ohwrid nõudis üksainus pomm.

Bilbaost teatawad francolased, et Teruel—Sagunto maanteel wallutasid kindral Franco wäed Salada mäetipu ja asusid tungima Valencia prowintsi.

Lõuna pool mäge wallutasid francolased Andilla alewi, mis asetseb juba Valencia prowintsis. Nüüd awaneb neile tee Villar Arzobispo linna poole. See linn asetseb 11 km kaugusel Andillast. Üldse on francolased selles sektoris päewa jooksul edasi tunginud 20 km. wõrra.

Francolaste ametlikus sõjateadaandes öeldakse: Toledo rindel meie wäed tungisid edasi Puente Arzobispo sektoris.

Estremadura rindel francolased on põhjasektoris jätkanud wiimaseid päewil alustatud suurt edasitungi. Nad on tunginud üle Quadiana jõe ja on wõtnud wangi üle 500 barcelonawäelase.

Estremadura lõunasektoris on wallutatud mitu positsiooni Puerte Vuelose läheduses. Kataloonia rindel ründasid barcelonawäelased francolaste seisukohti Sori sektoris, kuid kõik rünnakud löödi tagasi. 2 waenlaste pataljoni häwitati. Francolaste traattõkete ette kuhjusid laipade hunnikud.

Sagunto rindel lõunasektoris francolased on teinud suuri edusamme ja tunginud Valencia prowintsi.

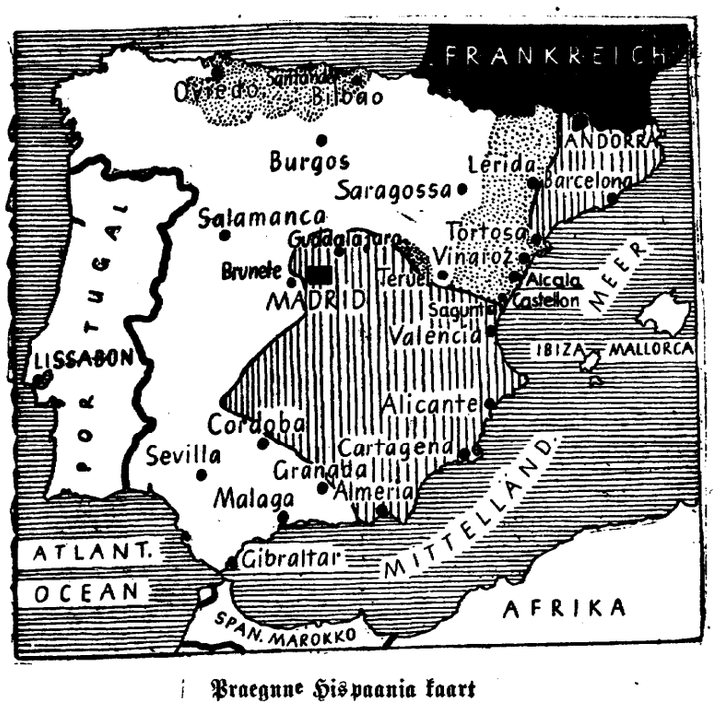

Praegune Hispaania kaart

Walitsusele kuuluwad alad on märgitud püstkriipsudega, muud alad kuuluwad francolastele. Punktidega on märgitud need alad, mis 1938. aasta jooksul langenud francolaste kätte.

Töölaagrite seadus hakkas kehtima

Seadus, millega sunnitakse tööle need tööjõulised isikud, kes tööd põlgavad või perekonna eest küllaldaselt ei hoolitse

„Riigi Teatajas" nr. 62 — 1938. a. on awaldatud Tööpõlgurite töölaagrite seadus, mis hakkab kehtima 15. juulist k. a.

Töölaagrid asutatakse selleks, et sunduslikult tööle õpetada, harjutada ja rakendada tööjõulisi tööpõlgureid, kusjuures tööjõulisteks loetakse kõik isikud 18—60 a. wanuseni, kes pole kaotanud üle 60 protsendi normaaltööjõust. Töölaagrisse paigutamise aeg wõib kesta kuuest kuust kuni kolme aastani.

Sunduslikult paigutatakse töölaagrisse tööjõulised isikud, kes tööpõlgamise pärast ja ülalpidamisallikata ümber hulguwad ja need, kes raiskawad oma töötasu wõi muu tulu alkoholiliste wõi narkootiliste ainete tarwitamise pääle säärasel määral, et nad ise äärmises wiletsuse elawad wõi et nendelt ülalpidamist saama õigustatud isikud on sattunud abiwajawasse olukorda.

Töölaagrisse paigutamise otsuse teeb jaoskonnakohtunik ja tema otsus on lõplik ning selle pääle edasikaebust ei ole. Töölaagrisse paigutamise ettepanekud aga esitab jaoskonnakohtunikule kohalik prefekt, kes wastawate isikute suhtes toimetab juurdlust, kogub andmeid ja, kes õigustatud on töölaagrisse paigutatawat sunniwiisil arstide kaudu läbi waatama. Pääle selle on prefekt kohustatud enne ettepaneku tegemist nõutama juurdlustoimiku juurde kohaliku omawalitsuse arwamuse. Jaoskonnakohtunik lahendab küsimuse kõik otsusega wõi awalikul kohtuistungil. Tal on õigus töölaagrisse paigutatawat ka sunniwiisil lasta kohtusse tuua ülekuulamiseks ja läbiwaatamiseks. Töölaagrisse paigutatawa wõib aga keelduda selletuse andmiseest. Töölaagrisse paigutamise otsus saadetakse täitmiseks ettepaneku teinud prefektile. Kui aga töölaagrisse paigutataw wabatahtlikult loobub paheest, mis oli tema töölaagrisse paigutamise aluseks, wõib prefekt otsuse täitmise edasi lükata ja kui sarnane otsus kolme aasta jooksul pole pööratud täitmisele, siis kaotab ta kehtiwuse.

Pääle eelnimetatu wõib jaoskonnakohtunik kriminaalkaristuse asemel mõista sunduslikult töölaagrisse paigutamisele kuuest kuust kui kolme aastani füüdlast kindla elukohata ümberhulkumises, kui ta sääljuures keeldus oma isiku tõestamiseest, wõi andis oma isiku kohta waleteateid, wõi kui tal oli kaasas walewõti, muukraud, riist, mis wõis olla kõlblik sissemurdmiseks, wõi laskeriist, wõi kui ta wiibis öösel peremehe teadmata wõõras hoones wõi selle õues wõi taluhoonete ümbruses ,kus inimesed elawad, siis füüdlast kerjamises wõi alla 17 a. isiku kerjamisele saatmises wõi alla 17 a. isiku kerjamisele saatmises ja lõpuks füüdlast selles, et ta ei annud elatist oma emale, seadusikule isale wõi alaealisele lapsele ja ka wäljaspool abielu sündinud lapsele kolme kuu kestel kohtuotsusest arwates. Elatise andmata jätmise küsimuses alatakse kriminaaljälitamist ainult süüteost kannatanu wõi ta seadusliku wõi selleks wolitatud esindaja wõi ka kohaliku hoolekandeasutise kaebusel. Peab märkima, et neid kaebusi ega jälitamisi ei saa enam lõpetada leppimise teel, nagu see siiani oli wõimalik.

Töölaagrid allunwad kohtuministeeriumile ja nende walitsemist teostatakse wangimajade talituse direktori kaudu. Töölaagri juhataja, tema abi ja walwemeeskond kannawad teenistuskohuste täitmisel wormiriiet ja relwastist, kusjuures neil on õigus relwi tarwitada kallaletungiwa wõi põgenewa hoolealuse wastu ja samuti ka töölaagri kaitseks.

Hoolealustele antakse töölaagris toit, riided, pesu ja jalanõud, kusjuures toidukulud peetakse kinni nende töötasust. Töölaagri juhataja on õigus lubada kanda ka oma riideid. Töötasu määratakse päewa- wõi tükitööna tehtawa töö eest, wastawlt töö edukusele ja häädusele 30—75 protf. sunruses selleest normist, mida makstakse wabatöölistele sama töö eest, samal alusel. Saadud töötasust arwatakse 75 protsenti töölaagris wiibiwa isiku isiklikule arwele ja 25 protsenti töölaagri töästuse sissetulekuks. Isiklikule arwele kantud töötasust peetakse kinni toidukulud ja ülejäänud osast lubatakse töölaagris wiibiwale isikule kuluta oma olukorra soodustamiseks mitte üle 15 protsendi. Muu osa antakse wälja hoolduslalusse perekonna abistamiseks wõi hooldusalusele enesele tema lahkumisel töölaagrist. Hooldusalusele kreeditorid wõiwad oma nõudmisi pöörata ainult selle osa pääle, mis perekonna abistamisest üle jääb.

Tööpäew töölaagris kestab töö iseloomu kohaselt mitte üle 12 tunni. Wälja arwatud wajalikud tööd laagri majapidamises, on hooldusaluseb töökohusest wabastatud pühadel, puhkepäewadel ja puhkeajal.

Töölaagri kodukorra ja eeskirjade rikkumise eest on nähtud ette järgmised distsiplinaarkaristused: noomitus, majanduslikele töödele paigutamine wabal ajal, ajakirjanduse lugemise õiguse kaotus kuni üheks kuuks, kirjawahetuse ja kokkusaamise õiguste kaotus kuni üheks kuuks, toidusaamise tellimise wõi järeltoomise õiguse kaotus kuni üheks kuuks, kartserisse paigutamine kuni kaheks nädalaks wõi wee ja leiwa pääle kuni 7 päewaks ja kehaline karistus meestele, witsabega löömine paljastatud istmikule kuni 25 lööginl. Wiimane karistus määratakse eriti raskete korrawastaste tegude eest.

Pääle selle on nähtud ette ka tingimisi wabastamine nende suhtes, kelle kiiduwäärne töötahe ja käitumine laagris annab küllalt põhjust eeldada, et ta pärast wabastamist loobub pahest. Neile määratakse katseaeg ja kui katseaja kestel tingimisi wabastatu andub uuesti pahedele ja kui temale määratakse katseaja kestel wõi kahe aasta jooksul pärast seda uuesti karistus töölaagrisse paigutamise näol, siis tuleb tal töölaagris wiibida ka see aeg, mille wõrra ta enne tähtaega wabastati. Kui aga füüteo eest määrati karistuseks sunnitöö wõi wangimaja, siis paigutatakse ta töölaagrisse kohe pärast sunnitöö- wõi wangimajakaristuse kandmist.

Samuti wõib töölaagri juhataja korralikku hoolealust lubada koju oma äranägemisel kuni 7 päewaks.

Töölaagrist wabastamisel antakse wabastatule kätte tema wara ja samuti kas osaliselt wõi terwes summas isiklik raha ja töötasu. Raha osalise kätteandmise korral saadetakse ülejääw osa wastawale omawalitsusele, edasiandmiseks wabastatule wõi tema ülalpidamisel olewaile isikuile wajaduse mööda.

Töölaagrist wõidakse ajutiselt wabastada neid, kes sunduslikult peawad sõjawäeteenistusse minema aja ärateenimiseks wõi reserwäelaste õppuste wõi katsemobilisatsiooni puhul. Mobilisatsiooni wäljakuulutamisel wabastatakse mobilisatsiooni alla kuuluw hooldusaluse töölaagrist lõplikult. Pääle selle on aga kohtuministril õigus wabastada iga hooldusalust töölaagrist enne kohtu poolt määratud tähtaja lõppu, kusjuures sel juhul lõpetatakse wabastatu kohta ka kohtuotsuse edaspidine täitmine.

Jälle vahejuhtum Kauge-Idas

Jaapanlased seletavad, et on veel lootusi rahulikuks lahenduseks

Moskwast teatatakse ametlikult, et 21. juulil on kuus Jaapani sõdurit okupeerinud Ussuri jões ühe saare, mis kuulub Nõukogude Liidule. Hiljem kõik kuus jaapanlast on Nõukogude piiriwalwurite poolt wangi wõetud. Tulewahetusel on kaks jaapanlast saanud haawata.

Ühenduses Moskwa teatega uuest wahejuhtumist Ussuri jõel teatatakse Tokiost, et kui 10 Mandzhuuria sõdurit olid jõge mööda alla sõitnuas, awati neile tuli kolmelt Nõukogude Wene laewalt. Wahejuhtum on olnud Mandzhukuo territooriumil, 15 kilomeetrit Tungantsheniist ülalpool.

Jaapani sõjaministeeriumi esindaja seletas sel puhul, et wõimalused Tshangkufengi wahejuhtumi sõbralikuks lahendamiseks sõbralikul teel ei ole weel kadunud. Kui aga läbirääkimised siiski nurjuwad, siis kawatseb sõjaministeerium saata kohapääle sõjawäelasi uurima olukorda. Meie soowime rahulikku lahendust Nõukogude Liiduga, eriti kuna meie oleme seotud praegu sõjategewusega Hiinas. Ent waatamata sellele meie koondame Mandzhukuo piirile wajalikke jõudusid kõigile wõimalustele wastuastumiseks. Sõjaministeeriumi esindaja lisas, et Tshangkufengi wahejuhtum on wälismaa ja ka Jaapani ajakirjanduse poolt puhutud liiga suureks. See on olnud tingitud sellest, et kohapäält on saabunud liiga ärewaid teateid.

Sõjaministeeriumi esindaja seletusest ilmneb, et wahekord Nõukogude Liidu ja Jaapani wahel ei ole enam nii pinew ja et on wõimalik läbirääkimiste jätkamine. Ka Jaapani ajakirjandus. ei awalda enam ärewaid teateid ja piirdub tagasihoidlike teadete ja seletuste awaldamisega.

Nõukogude Wene wõimud Wladiwostokis teatasid Jaapani pääkonsulile, et Jaapani parlamentäärid, kes saadeti 18. juulil Wene sõjawäewõimude juure, antakse täna üle Jaapani wõimudele.

Ameerika metsatulekahjude võimuses

Seattlest, Ameerika Ühendriige Washingtoni osariigist teatatakse, et laialdased metsapõlemised Washingtoni ja Oregoni osariiges ja Briti Columbias kestawad edasi waatamata sellele, et kustutustöödele on rakendatud tuhandeid inimesi. Metsanduse ringkonnis arwatakse, et ikka ja ikka jälle korduwates metsatulekahjudes on siiudi kustutustöödele rakendatud töötud.

On awastatud ka mitmesuguseid sabotaashiakte. Nii üks pääwoolik oli noaga läbi lõigatud. Vancoveri saarel ähwardab tuli tarbepuu tagawarasid.

Hitler Balti merel

Hitler asus reedel Kielis teatelaewa „Grille" pardale. Kuuldawasti kawatseb ta teha laewa pardal inspektsioonireisi Balti mere laewastiku ülewaatamiseks.

Isa nägi esimest korda 24-aastast tütart

Enne Maailmasõda teenis kuskil Poolmaal postiametnikuna Aleksander Toomla, praegune Eesti postipääwalitsuse ametnik. Algas Maailmasõda ja see wiis Toomla oma abikaasast lahku, kes warsti pärast seda sünnitas tütre, kelle nimeks sai Janina. Sõjakeerises ka ema pidi lahkuma oma tütrest, kes jäi poolakate juure kaswatada. Kui sõda mõõdus, sai Toomla oma abikaasaga jälle kokku, kuid laps jäi kadunuks, sest poolakad, kelle juure laps jäetud, olid oma senisest elukohast teadmata kuhu lahkunud.

Toomlad opteerusid Eestisse ja kuigi nad siit astusid samme tütre leidmiseks, ei annud need sammud tulemusi. Läinud aastal käis aga Poolas üks katolikuusu waimulikke, kes sääl hakkas hiilikult Toomla tütart otsima. Ta saigi andmeid, et tütarlaps elab ja töötab kuskil Wilno lähedal lasteaia aednikuna, olles sirgunud 24-aastaseks neiuks. Kohe algas ka kirjawahetus ning pärast wastawaid õiendamisi läks korda tütart saada Eesti kodakondsusesse ja reedese kiirrongiga saabus preili Janina Toomla Tallinna oma wanemate juure.

Jaamas terwitasid saabujat wanemad ja wennad. Muide ei saanud wanemad oma tütrega muidu kõnelda kui tõlgi kaudu, sest Janina ei oska muud kui poola keelt.

Visiit 423 aasta järele.

Pildil Briti vana-kuninganna Mary Toveri kindluses, kuhu ta sõitis Themset pidi. Briti avalik arvamine mainib sel puhul, et see on 423 aasta järele esimene kord, kus kuninganna Themset pidi külastab Toverit.

Ühendriige äri relvadega

Esimest korda pärast sõjamaterjalide wäljaweo kontrollbüroo asutamist Ühendriige riigidepartemang awaldab andmeid mitte ainult wäljaweoks antud litsentide, waid ka tegelikult teostatud wäljaweo kohta. Awaldatud arwudest selgub, et Ühendriigid on maailma suurimad warustajad lennukitega. Eriti palju lennukeid on müüdud Hiinale, Jaapanile ja Hollandi Ida-Indiale. Asjaolu, et Hollandi Ida-Indiasse on weetud nii suurel hulgal lennukeid, on wiidud teatawaid diplomaatlikke ringkondi arwamisele, et Ühendriikide ja Hollandi wahel walitseb waikne kokkulepe selle Waikse ookeani piirkonna kaitsmiseks kõigi wõimalike rünnakute wastu.

Tähelepanu äratab ka asjaolu, et Saksamaa ja Itaalia ei esine sõjamaterjali ostjaina Ühendriigest.

Suur kuumus Arktikas

Moskwa ajalehed teatawad ennenägemata kuumadest ilmadest Jäämere Siberi rannikul, kus muidu walitseb alatine jää. Taimõri poolsaarel, mis on Siberi kõige põhjapoolsem tipp, oli sooja 24 kraadi C. Diksoni poolsaarel tõusis 14. juulil soojus 26 kraadi. Kuna weidi lõuna pool, Jenissei suudmes seisab endiselt jää. Tundras on puhkenud õitsema hulgaliselt lilli, õhk on täis kärbseid, ämblikke ja mingisuguseid karwaseid kärbseid.

Raudteeatentaat Soomes

Taheti kraavi lasta Helsingi-Viiburi raudteerongi

Öö wastu reedet pandi Wiiburi-Helsingi raudteemiinil Oitti jaama lähedal toime haruldane raudteeatentaat, mis õnneks ei tekitanud nii raskeid tagajärgi, kui seda atentaadi sooritajad arwatawasti olid kawatsenud.

Öösel kella 2.40 ajal märkas Kouholast Helsingi poole sõitwa kaubarongi juht Oitti jaamale lähenedes sädemete pildumist rööbastelt. Juht pidurdas kohe rongi, kuid waatamata sellele libises rööbastelt maha 18 kaubawagunit, kuna 3 wagunit jäi hädawaewalt rööbastele püsima.

Järelewaatusel selgus, et 2 rööbast oli lahti kangutatud ja kallakile seatud. Pääle selle oli rööbastesse juhitud Imatra jõujaama elektriwool, mis põhjustas sädemete pildumist. Õnnetusel kisti lahti weel 13 rööbast.

Arwatakse, et kurjategija oli kawatsenud juhtida rööbasteit wälja ühe kiirrongi, mille kordamineku oleks juhtunud õudne õnnetus. Kuritöö toimepaneku jälgede järgi otsustades oli kurjategija asjatundja, kuid arwatawasti mitte normaalne inimene. Kahjusid hinnatakse 75.000 margale. Raudteeliini rikkumise pärast tuli raudteeliiklemine katkestada kuni reede hommikuni kella 10.20.

Helsingist teatatakse iel puhul: Oitti jaama lähedal toimepandud raudteeatentaadi suhtes on politsei teatel juurdlus jõudnud nii kaugele, et kurjategijat loodetakse ligemal ajal arresteerida. Otsimistöid hõlbustab asjaolu, et atentaadi kohal leidub kurjategija sõrmejälgi.

Lehtede teatel on politsei wangistanud ühe isiku kuriteo kahtlusalusena. Wangistatu sõrmejälgi wõrreldakse sõrmejälgedega, mis kuriteo paigal leitud esemetel.

Mehhiko kuld New-Yorki

Ühendriikide kaubandusministeeriumist teatatakse, et wiimase kolme nädala jooksul on Mehhikost enam kui 10 miljoni dollari wäärtuses kulda saadetud New-Yorki.

Uus maailmarekord vabaujumises

Proua Thompson, sündinud Katherine Rawls, püstitas Kaliforniias uue maailmarekordi ühe miili wabaujumises ajaga 23.17,4. Senine maailmarekord oli 24.07,2.

Viljandi - Põltsamaa - Jõgeva

Uueweski „kuurorti" kattis weel helehall udulinik, kui algas mu kahekakümne kilomeetriline matk Wiljandist Jõgewale.

Tee on hää ja warsti algawadki Parila-raba metsatukad, kidurad männijässid, noored sookased, kanarbik ning sookailid.

Hommikune tuul toob rabast omapärast weening turbahõngu, ja siis seguneb selleesse toredat kuiwawa heina lõhna. Kustil kaugemal kuiwab niidetud hein, kuiwawad walgeõielised heinputked, sinised kurekatlad, roosaõielised palderjanid ning tumepruunid heinamaaohakad.

Turbakatuseid leidub ohtrasti suurel rabal ja hämariku-ajal siit mööduides wõib wõõras neid kergesti pidada elamuteks. Paar tükki neist on raju ümber tõugatud, nüüd nad lömitawad kõrges rabarohus otsekui surmawalt haawatud hiigelelukad.

Siiagi, peaaegu rabaserwale, on asutanud hoolas töömees omale kodu. Maja on walmimas, kaew annab wett, ja aedwiligi kasiwab rabapinnal üsna hästi. Kapsalehed on lausa sinised maarammust.

Kõikjal on käsil kibe heinatöö. Kus niidetakse, kus wõetakse loogu, kus riisutakse wõi tehakse kuhja. Näitsikuid wilgub heinamaade rohelisel taustal, otsekui helewalgeid suweliblikaid, mehi on hoopis wähem, ja nad pole hoopiski päriselt walged — ikka on midagi tumedat küljes, olgu see siis kuub, püksid, kaabu, wõi koguni säärsaapad.

Kolga-Jaani kiriku sihwakas torn tõuseb üle roheliste metsade, algab õitsewate aasade, soosaarte ning -heinamaade lilleline ala. Wanasti olewat selles piirkonnas esinenud palju kiwe, kuid tänapäew on wälajad neist aiwa lagedad, kiwid on paigutatud ehitistesse ning aedadesse. Endisajal wõis siin olla palju soomaad, nüüd wõib siin tihti silmata ulatuslikke magistraalkraaive — endine ppolkõlbmatu soomaa on muudetud õitsewaiks nurmedeks.

Alewikus eneses pole tänawu midagi uut märgata. Waid apteek on kolinud Põltsamaa tee ääre uhiuude majja, kus alles osa aknaidki ette panemata.

Suure mürina ja tolmupilwega tuleb wastu Põltsamaa—Wiljandi liinibuss, kaob aga kähku metsatuka taha, jättes kõikjale eesti bensiini kummalist lõhna. Ju need meie eelajaloolised putukad — trilobiidid — pidid olema kaunis rammusad satikad, et neist nüüd tagantjärele nii palju kange lõhnaga õli ning bensiini saab.

Ilm on kuum, auru läheb palju õhku — waja pisut wett juure wõtta. Ongi nagu selle jaoks kohe samas lähedal joogipood, millel ilutseb Wiljandimaa kohta kaunis haruldane silt — „Teemaja". Selliseid päälkirju leidub tawaliselt wäga tihti Peipsi-kandis, kuid siin tundub ta nagu kuidagi ebaharilik. Aga pood on hüwa, leidub sääl laudadel lilligi, ning saada on kõike; õlut, kwassi, wurtsu, limonaadi ning selget lehmapiimagi.

Põltsamaa linna sirduw tee on nüüd korralikult bitumineeritud, kuid lossi kohal on töö alles pooleli ja tuleb teha kaudu kõrwalisi teid ringi, et saada päätänawaile.

Põltsamaa põldudel wili kaswab kõikjal hästi, kuigi kollane rõikhein tikub rikkuma noore wilja jõgawrohelist jume. Palju leidub siin lipuwardaid, märgatawalt enam, kui Wiljandi lähemas ümbruses. Küll aga näeb film harwa meil nii propageeritud punast rootsiwärwi. Elumajad on wärwitud tawaliselt kas tõmmukollaseks wõi hallwalgeks. üsna maitsekas ning nägus, kuigi ei paista just kaugele.

„Wiljandimaa — Tartumaa" — seisab teetulbal. Ja kohe muutub teegi halwemaks. Tartu poolel on äsja parandatud teed ja kruus lebab sellel paiguti üsna tiheda kihina, milles leidub weel rohkesti munakiwe. Aga kuidagi ikka saab läbi, kuigi sõidukiirus kohe märgatawalt langeb.

Tee pöördub mäkke. Waiakul konutab ikeletina kaiuseta kiwikabel — omaaegne kohaliku aadliku matusepaik. Puud on kabeli ümbert maha raiutud ja nüüd tundub hoone sääl otsekui alasti. Mustad raudkised poolawali, katusel lipendamas üksikuid laaste.

Jõgeva linn asub peaaegu orus. Wäike ning wastne — alles mõnikümmend aastat tagasi oli sääl waid paar-kolm maja. Nüüd on linnal juba mitu tänawat, nii et maju annab lugeda. Priisimajalgi on torn pääl — kuid kirikusse tuleb siiski minna Lainsele, kuhu on Jõgewalt oma kahekja kilomeetrit.

Wähe on Jõgeva linnas waatamiswäärset. Siiski, jaama lähdal on n. n. Jaamapark, mille pääkohal kokku kaswanud puud meenutawad miniatuurselt Narwa Pimeaeda. Wähe on Jõgewal praegu ka meelelahutust — ja wähe ka walgust. Sest, kuigi majadel on elektrilambid sees, hakatakse woolu andma alles sügisel. Niikaua tuleb ajada läbi petrooleumi ning küünlatega

Aiad teewad Jõgeva siiski meeldiwaks — ja eriti lilled, millisid Tartusseegi saadetakse müügile. Sellest nüüd marjadki Jõgewal odawad. Kino ega teatrit siin pole, ja kioske on ainult üks, kest saab osta ajalehti, suitsu ning „wurtsi".

Muide — Jõgeva ääre alt woolab läbi ka jõgi, asjaolu, mis ka Jõgewast wõib ajajooksul kujundada ühe sisemaa-kuurordi. Sest kuurortide tegemine on linnaisadel praegu suurmoeks, muidugi, kui linnad ise aga mõõdu wälja annawad. Linnarahwal omalgi hää — jaawad aasta-ringi elada kuurordis.

S.

Inglismaal kutsutakse mehi sõjaväkke.

Teatavasti Inglismaal sunduslikku väeteenistust ei ole Nekruteid värbitakse üleskutsetega. Pildil olev auto ongi varustatud valjuhääldajaga, mille kaudu parajasti Briti õhusõidu minister Kingsley Wood kutsub üles noormehi tulema teenima Briti sõjaväkke. Säärased autod sõidavad Inglismaal kõikjal ringi.

Tänavuse lõikuse väljavaated

Rukki- ja nisusaak kujuneb Viljandimaal suuremaks kui teistes maakondades. — Suvivilja seisukord kõikjal hää. — Kartulisaak on tänavu loodetavasti suurem kui möödunud aastal

Riigi Statistika Keskbürool valmis neil päevil kokkuvõte viljade seisukorra kohta 15. juulil. Selle alusel kujunevad tänavuse lõikuse väljavaated kõigiti soodsaiks. Viimase kuu kestel on paranenud nii tali- kui ka suiviljade seisukord. Seda soodsate ilmastikuolude tõttu.

Rukkisaak jääb tänavu veidi vähemaks viimase 10 a. keskmisest saagist. Praegustel andmetel kujuneb tänavu üle riigi keskmiseks rukkisaagiks 1 hektaatri kohta 12,1 kvintaali, mis on vaid 0,5 kvintaali vähem viimase 10 a. keskmisest saagist. Kõige kõrgemat rukkisaaki on tänavu loota Viljandimaal, nimelt 14,3 kw. hektaarilt, Tartumaal 13,2 kw., Pärnumaal 12,8 kw., Virumaal 12,7 kw., Järvamaal 12,5 kw. ja Valgamaal 11,7 kvintaali hektaari kohta. Kõige madalamaks jääb rukkisaak Võrumaal — 10 kw. hektaarilt.

Talinisu saak kujuneb tänavu 13 kw. hektaarilt või 97 protsenti viimase 10 a. keskmisest saagist. Kõige kõrgemaks kujuneb nisusaak jälle Viljandimaal — 14,4 kw. ühelt hektaarilt. Pärnumaal kujuneb nisusaak 13,2 ja Valgamaal 11,5 kw. hektaarilt. Kõige madalamad on jällegi nisu saagilootused Võrumaal, vaid 10,6 kw. hektaari kohta.

Suinisu saak kujuneb üle riigi 15 protsenti paremaks viimase 10 aasta keskmisest saagist. Ühe hektaari kohta on arvestatud nisusaaki Viljandimaal 12,1 kw., Virumaal 13,2 kw., Järvamaal 11,9 kw., Harjumaal 11,0 kw., Läänemaal 10,6 kw., Saaremaal 10,1 kw., Pärnumaal 11,7 kw., Tartumaal 114 kw., Valgamaal 10,7 kw., Võrumaal 9,3 kw. ja Petserimaal 11,0 kw.

Odrasaagi lootused on samuti väga head. Odrasaak kujuneb tänavu 10 protsenti suuremaks viimase 10 a. keskmisest saagist. Maade järele loodetakse saada otri hektaarilt Virumaal 12,8 kw., Järvamaalt 11,8 kw., Harjumaalt 10,7 kw., Läänemaalt 10,1 kw., Saaremaalt 9,2 kw., Pärnumaalt 11,2 kw. Viljandimaalt 12,1 kw., Tartumaalt 10,6 kw., Valgamaalt 9,7 kw., Võrumaalt 8,6 kw. ja Petserimaalt 9,9 kw.

Kaerasaak kujuneb 15 protsenti paremaks viimase 10 a. saagist. Ühelt hektaarilt arvestatakse saaki Virumaal 12,8 kw., Järvamaalt 11,3 kw., Harjumaalt 10,6 kw., Läänemaalt 9,2 kw., Saaremaalt 9,0 kw., Pärnumaalt 11,0 kw., Viljandimaalt 12,4 kw., Tartumaalt 11,7 kw., Valgamaalt 10,3 kw., Võrumaalt 8,8 kw. ja Petserimaalt 11,1 kw.

Segaviljasaak kujuneb 13 protsenti üle 10 a. keskmise saagi. Segaviljalt loodetakse saada ühelt hektaarilt Virumaal 14,0 kw., Järvamaalt 12,7 kw., Harjumaalt 11,7 kw., Läänemaalt 11,3 kw., Saaremaalt 10,4 kw., Pärnumaalt 12,4 kw. Viljandimaalt 13,9 kw., Tartumaalt 12,5 kw., Valgamaalt 11,0 kw., Võrumaalt 97 kw. ja Petserimaalt 11,4 kw.

Kartulisaak tõotab kujuneda paremaks kui möödunud aastal ja ulatub loodetavasti veidi üle viimase 10 aasta keskmise saagi. Maade järgi loodetakse saada hektaarilt kartuleid Virumaal 144 kw., Järvamaalt ja Harjumaalt 129 kw., Läänemaalt 108 kw., Saaremaalt 94 kw., Pärnumaalt 113 kw., Viljandimaalt 120 kw., Tartumaalt 125 kw., Valgamaalt 122 kw., Võrumaalt 115 kw. ja Petserimaalt 136 kw.

Linasaak tänavu loodetavasti ulatub viimase 10 aasta keskmisele saagile, või vähe üle selle. Linakiudu loodetakse tänavu saada ühelt hektaarilt 312 kilo.

Rahekahjud Virumaal

Kohati 60—70 prots. viljast purustatud. — Rahe haaras 800 hektaarilise ala

Viimased tugevad äikesehood on tekitanud Ida-Virumaal suuri ainelisi kahjusid. Äikesega kohati on kaasas käinud tugev rahesadu, mis paljudes valdades on hävitanud põllukultuurid.

Mäetaguse vallas on äikese kaasas käinud haruldaselt tugev rahehoog, mis purustas ja hävitas Mäetaguse, Võide, Arvila ja Ratva külas viljapõllud.

Kokku on umbes 100 talunikul kõik põllukultuurid purustatud ja mullaga segi pekstud. Rahe läbi hävitatud põldude kahju hinnatakse 700—800 hektaarile.

Mäetaguse vallavalitsuses oli kõneall, et moodustada ikalduskahjude hindamiseks eriline komisjon, kes kahju kohapeal ära hindab. Üldiselt olevat nimetatud külades rahe läbi hävitatud 60—70 protsenti viljasaagist.

Raheterad on olnud Mäetaguses nii suured, et purustanud kohati talude elamutel aknaklaasid. Mäetaguse vallamajal on rahe purustanud neli aknaruutu. Põllul oli rahe peksnud viljadel kõrred puruks ja kuna sadas ka tugevasti vihma, siis pekksis rahe vilja poriga segamini.

Vähemal määral on rahe hävitanud viljat Kuremäel, Illukal ja Jisakus.

Tugevasti sadas rahet ka Vasknarvas ja teistes Narva jõe ülemjooksu külades, kus on rikkunud viljapõldusid.

Raheterad on kaalunud 25—30 grammi, üksikud isegi 50 gr. Küladest käis rahehoog üle 10 minutiga.

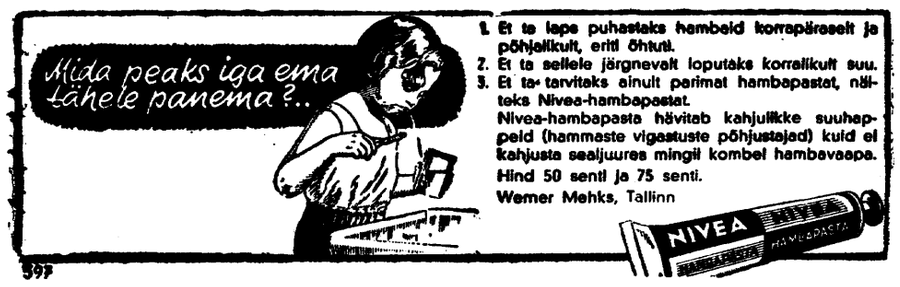

„Loti" lennuk langes alla

10 reisijat ja 4 meeskonna liiget sai surma

Reedel pärastlõunat kukkus Poola-Rumeenia piiri läheduses 80 km kaugusel Campolungi linnast (Bukowinas) alla Poola lennuseltsi „Loti" lennuk, mis pidas ühendust Helsingi, Warssawi ja Bukaresti liinil.

Kõik seesolijad, 10 reisijat ja 4 meeskonna liiget, said surma. Lennuk oli tõusnud õhku Cernautsist, et jätkata lendu, kui põrkas vastu üht mäetippu.

Helsingi-Warssawi-Bukaresti liinilennuk peatub Helsingist tulles ka Tallinnas. Tallinnast sõidab lennuk Warssawi, kus reisijad ümber istuvad uuele lennukile, mis Warssawist jätkab lendu Bukaresti.

Tallinna Poola lennuliini „Loti" esindusel pole esialgu teada, kas hukkunute seas on mõni reisija, kes lennukile asus Tallinnast.

Küll on aga „Lot'i" reisilennuki katastroofi ohvrite hulgas ka Jaapani Warssawi suursaatkonna sõjawäeline atašee ja mitu Rumeenia lennuväe kõrgemat ohvitseri.

Lisakontingent õunte Soome veoks

Soome valitsuse poolt määrati Eestile lisakontingent õunte Soome veoks. Lisakontingent määrati 100 tonni. Kuna meil kaubalepingu alusel võimaldub igal aastal õunu Soome vedada 200 tonni, siis tänavu koos lisakontingendiga on võimaldatud Soomes turustada 300 tonni õunu, samasuurdse kontingendi lisa saime ka möödunud aastal. Lisakontingendi andis Soome valitsus sel põhjusel, et tänavu kujuneb Soomes õunasaak väikeseks.

Õunu võimaldub meil Soome vedada üksikutel kuudel järgmiselt: augustis 40 tonni, septembris 40 tonni, oktoobris 90 tonni ja novembris 130 tonni.

Üle Inglise kanali ujumine nurjus

Inglane Fearnley Wheateroft tegi katset ujuda üle La Manche'i. Ta alustas hommikul kell 9 ujumist Griz Nez maaninalt (Prantsusmaal), kuid oli sunnitud pärast kaheksa tundi kestnud ujumist suure lainetuse ja tugeva tuule pärast loobuma 13 miili kaugusel Inglise rannikust.

Kukkus lennukist välja

Sasy külas Warssawi lähedal ühe spordilennuki reisija leidis surma väga iseärasel viisil. Istudes juhi taga, ta kaotas tasakaalu ja kukkus lennukist välja 1000 meetri kõrgusel. Piloot märkas reisija kadumist alles pärast maandumist.

Kuningas kutsus presidendi külla

Prantsuse president Lebrun võttis vastu kuningas George 6. kutse külastada Inglismaad. Inglismaale sõidab Lebrun külla arvatavasti tulevaa aasta esimestel kuudel. President oma abikaasaga peatub külaskäigul neli päeva Buckinghami lossis.

Viinis kiusatakse juute

Viinis on märgata uut kihutuslainet juutide vastu. Nii on teises linnaosas kõigi juudi kaupluste maateakendele kleebitud plakateid teotawate ja ähwardawate ütlustega. Liigub kuulduski, et lähemal ajal antakse kõigile aariatõugu üürnikele õigus nõuda juudi üürnike väljaajamist samast majast.

Eesti Aeroklubi — F. A. I. liige

F. A. I. (Fédération Aéronautique Internationale) Rahvuswaheline lennuasjanduse Liit 23.—28. juunini käesoleval aastal Berliinis peetud konve. entsil võttis vastu Eesti Aeroklubi oma liikmeks, ning otsustas määrata Eesti Aeroklubi ainu-volitatuks ja F. A. I. ametlikuks ainuesindajaks Eestis. Seega kujutab Eesti Aeroklubi endas ainsat seaduslikku õhuspordi võimu Eestis ja igasugused õhuspordisaavutised ning rekordid, missugused Eesti Aeroklubis ei ole registreeritud, ei leia tunnustamist ei Eestis ega ka rahvuswaheliselt:

F. A. I. — Rahvuswaheline lennuasjanduse Liit asutati 14. akt. 1905. a. Pariisis. Praegu kuuluvad F. A. I. liikmeskonda 37-e riiki oma esindajate kaudu.

F. A. I. — Rahvuswaheliste lennuasjanduse liidu siht on ülemaailmline õhusõidu arendamine, õhutades kõigi vahenditega eralennusporti, turismi ja sanitaar-õhusõitu ja kindlustades lennusportidi rahvuswaheliste korraldamisega lennusaavutiste kontrolli ja võrdlust ülemaailmlises ulatuses ning aidates kaasa lennuasjanduslike ehitiste edendamisele.

Kas tunnete oma emakeelt?

Tänapäeval on keelatud vastava seadusega keeleliselt vigaste siltide ja kuulutuste tarvitamine ning eksijat tabab protokoll ja rahatrahv. Kuid kõnes ja kirjas esineb keelevigu veel igal sammul isegi juhtudel, kus neid tahetakse vältida. Olgu toodud siin paar näidet igapäevasest elust:

Kas „oma majas" või „omas majas"?

Sageli loeme ajalehes kuulutust: „X ühispank, Y alevis, oma majas, toimetab kõiki panga operatsioone jne." Eelmainitud kuulutus on õige, kui kuulutaja tahab öelda, et mainitud ühispank asub mitte oma koopas, ega oma telgis, vaid oma majas. Kui aga too pank tahab allakriipsutada oma kuulutuses, et ta omab oma kinnisvara, on algusest pääle juba asunud majas, kuid nüüd asub omas majas, siis on ainuõige vorm „omas majas", Omastavaline asesõna „oma" käändub lauserõhulisena, ega käändu lauserõhutuna.

Kas „pudru" või „puder"?

Ühe ajalehe pühadenumbris esineb kirjutis: „Suurmeeste kõhumured", kus Hitlerist kõneldes öeldakse: „Hommikul on ta söögilaual p u d r u ja piim." Ja: „Tema laual on peaaegu igapäevased juurvili, salat, kaerahelvete p u d r u ja puuvilja mahl." — Väga sageli kuuleme isegi intelligentseilt isikuilt nimetava „puder" asemel omastava „pudru" tarvitamist. Peetakse nagu peenemaks väljendust „pudru" — „puder" asemel, ega aimatagi, et komistutakse keeleveal. Ainuõige nimetava vorm on siin „puder".

Kas „sünnib" või „toimub"?

Kes on heitnud pilgu möödasõitvale Viiratsi mõisa piimavankrile, see on ise lugenud sääl märkust: „Piima tootmine sünnib arstlisel järelvalvel." — Omal ajal on sõnale „sünnib" antud mitu eritähendust. Tänapäeval on aga erimõistete jaoks ise sõnad ning nüüd jääb sõnale „sünnib" vaid üks tähenus — sündima, ilmale tulema. Kuna: „sõõk sünnib süüa" asemel: „sõõk kõlbab süüa", „Kuub sünnib selga" asemel „kuub sobib selga" ja: „sinu tahtmine sündigu" asemel: „sinu tahtmine toimugu". Nii siis ka: „Piima tootmine toimub arstlisel järelvalvel."

Kas „prohvima", või „krohvima"?

Käesolevate ridade kirjutajal oli hiljuti kokkupuuteid käsitöölistega, kus kõnes oli krohvimistöö. Kogu kõneluse kestes tarvitasid krohvimis- ja maalritöö tundjad sõna „krohv" ja „krohvima" asemel „proh·" ja „prohvima". Küllap vist olid õppinud nii oma mestrilt ja pidasid seda peenemaks tänapäevalgi. Kuid tänapäev kohustab emakeelt tundma käsitöölistki, eriti oma kutsealasse puutuvas osas. — Õige vorm on käesoleval juhul „krohv" ja „krohvima".

A. L.

Kui hõõrdume ühe nõaema pooli tõmmure ning jeltimehi enda ümber, ühnaõime teregenott. Sõiae-õõrmem oli igatahes mõõda.

Time vaga armetus leitnotoreas: neeli joottis alla mõõda riiberõõdaid, mis tleepühi meil vaatsu ühi! juutice ja õõbemes oiis lõttub ning tõis ncet, tehõõ maeriefib tulmaõt.

Seõõime puried torõõ jõ ootõõime tuutt.

Tuut tuiõõ. Kõhmõõt rõõsõõs muuhtunõõ puried ooiuiõõ mimõõs omeõõ. Ying tuut muutus tuge-tõõmõõs, tuna tuistus õõeõõ mõõmõõne tuuna. Ool õõõ meie ei leõõnõõ mõõõa oimuõõttõõ õõõõ

Põllumeeste suvepäev Puiatu Tünnil

Rahvast oli kohal rohkesti. — Tutvuti Tünni eeskujuliku majapidamisega. — Agr. Arusalu kõne karjamajandusest — Ringkäik talu kultuurrohumadel

Pühapäewal peeti Wiljandi Põllumeeste Seltsi suwepäew Puiatus Karl Laksbergi Tünni talus. Rahwast kogunes rohkesti. Küna arwukalt ümus põllumehi kohale ka kaugemateft waldadest, — Nii Tarwastust, Paistust ja mujalt. Kohale saabus ka seltsi esimees Tartu maawanem H. Lauri, Wiljandi maawanem M. Hansen, Wiljandi maawanema abi A. Siitam, Riigiwolikogu liige M. Martinson ja teisi tuntumaid põllumeeste tegelasi.

Suwepäewa awamine oli ette nähtud kell 12. Kuna enamus suwepäewast osawõtjaid jõudis kohale ligikaudu tund aega warem, siis

enne koosoleku awamist jätkus aega Tünni eeskujuliku majapidamisega tutwumiseks.

Seejuures andsid külalistele seletusi talu peremees ja perenaine. Keldri esikusse oli seatud üles õllewaat rahwale tarwitamiseks. Kuiwatuse ees õuel olid awanud jällegi einelaua Puiatu Maanaiste Seltsi tegelased.

Tünnil on kõik suuremad hooned ehitatud maakiwest ja kõigi hoonete katused wärwitud punaseks. Kest õue oli heisatud lipp walgele lipuwardale. Õue kui ka awarat wiljapuuaeda läbistawad hoolikalt korraldatud jalgteed. Iluaia osas palistawad jalgteede ääri lilled wõi jälle roosipõõsad.

Erilist tähelepanu wäärib aga just kari.

Tünni kari on tunnistatud juba mitu aastat järjestikku punasekarja 2. kl. sugulawaks. Laudas oli 13 lüpsilehma ja suur tugew sugupull, kuna noorkari oli mahutatud mujale. Lauda kõrwal on endisest talliruumist ümberehitatud karjakõök ja sigala. Sigala pääle on ehitatud ajakohane kanala, kus paraiasti wiibis üks kana oma noore perega.

Talli ümberehitamise järele sigalaks on jällegi ehitatud ümber talliks rehealune, mis samuti nagu lauki maakiwist ehitus. Hobuseid on kuus, neist üks warss. Tõupuhtade toritõuhobustena on nad eelistatud sõjawäele remonthobuste ostmisel ja seetõttu on

müüdud wähemalt üle aasta üks hobune sõjawäele.

Huwitaw oli, et ühe hobuse sõimes oli leidnud omale sobiwa paiga lebamiseks part. Hobune suhtus temale nähtawasti kõige sõbralikumalt.

Kella 12 paiku kogunes rahwahulk õuele suwepäewa koosolekule.

Awasõna ütles seltsi esimees H. Lauri.

Ta awaldas tänu Tünni peremehele ja perenaisele wastutuleku eest talu külastamisel. Rõhutas, et Wiljandi Põllumeeste Seltsi suwised kooswiibimised on kujunenud traditsioonilisels ja leidnud aasta-aastalt ikka elawamat osawõtu. Igal suwel on kord tuldud kokku ühes eeskujulikumas talus kas Wiljandi lähemas wõi kaugemas ümbruses. Selle talu pererahwale, kuhu nii arwukalt kogunetakse, see külastamine polegi wahest kõige wastuwõetawam, sest külalised tahawad näha ju õues ja majas iga nurka. Sarnasel juhul on külalistel ikka wõimalust arwustamiseks. Awaldas lootust, et Tünnilt suwepäewast osawõtjad wiiwad kaasa hääd eeskuju, ühtlasi aga ka waba talu õhku, waba mehe ja naise olekut. Ja see ongi suwepäewa ülesanne, — anda eeskuju ja julgust põllumehele.

Tarwastu maatulunduse konsulent agr. J. Arusalu rõneles karjamajanduse olukorrast.

Ta ütles, et meie taludes pööratakse ikka enam tähelepanu karjamajandusele. Karja arendamisel tuleb arwestada kahe asjaoluga: söötmise ja tõuaretusega. Meie karjade toodang on praegu tunduwalt madalam kui Taanis, Soomes ja mõnel teisel eeskujulikumal karjakaswatuse maal. Karja toodang näitab meil järjekindlat tõusu. See tõus peaks meil olema aga kiirem kui senini. Madala toodanguga karja pidamine osutub wähetasuwaks ja seepärast on meie talude paremale järjele wiimisel üheks olulisemaks tingimuseks karja toodangu tõstmine.

Karja toodangu tõstmiseks peame esmajoones parandama karja söödaolusid.

See nõuab suurt ja järjekindlat tööd talus. Suwel peab olema karja söödaks hää kultuurkopli hein. Kultuurkoplite loomisel wõime kasutada kolme moodust. Esimene jõ kõige parem moodus oleks senine karjamaa üles künda ja külida siis sinna kultuurheina seeme. Sarnasel teel kultuurkoplite soetamine on aga ühtlasi ka kõige kulukam. Kui ühe hektaari kohta kulud ulatuwad juba üle 100 krooni, siis on soowitaw kasutada teist moodust ja nimelt parandada karjamaad pääliswäetisega. Pääliswäetisega karjamaa parandamine annab aga waid siis tulemusi, kui karjamaa kamaras leidub soowitawal määral kultuurheina taimi. Kolmandaks moodusels oleks kasutada ristikheinasõõti karjakoplitena. Siinjuures peaks kaduma põllumeeste hulgas eelarwamus, et pole õige süda põllumaad jätta kopli alla. Karjakoplite toodang wõrdub meie kõrgemale põllutoodangule ja seega põllumaa jätmine wajaduse korral kopliks on kõigiti õigustatud. Kultuurkarjamaid tuleb jagada kopliteks. Mida wähemad koplid, seda parem. Soowitaw on talus wähemalt 5—6 karjakoplit. Talwel peaks olema karjal rohkesti toorsöötu, — juurwilja ja kartuleid. Talwel loomadele söödetaw hein peab olema noor ja mahlakas. Tõuaretus peab käima käsikäes söödaolude parandamisega. Ilma söödaolude parandamiseta ei anna karja tõuaretus soowitawaid tulemusi. Kõige sobiwam on meil karja tõugu parandada tunnustatud sugupullide kaudu.

Agr. Arusalu kõne järele tehti paarikümne minutiline waheaeg. Selle järele

maakonsulent P. Lossmann andis ülewaate Tünni talu arenguft.

Laksbergide sugupõsa on Tünnil teist põlwe peremeheks. Talu praegune peremees, — Karl Laksberg asus talu juhtimisele 38 a. tagasi 16-aastase noormehena, kuna ta isa oli surnud warakult. 12 a. hiljem ta abiellus ja seega on talu praegune perenaine Juuli Laksberg 26 a. wõtnud osa oma abikaasa kõrwal suure andumusega talu korrastamisest.

Tünni talu on suur 140 rm. Kogu talu asub ühes krundis. Põldu on 65 ha., kultuurniitu 20 ha. ümber ja kultuurkopleid umbes 10 ha. Muu osa maast on metsa all wõi jälle kultiweerimata karja- ja heinamaa. Kultuurheinamaade loomisele asuti Tünnil enam kui paarkümmend aastat tagasi. Talu soised heinamaad olid wähetootwad ja karjale parema sööde wõimaldamiseks oli hädawajalik kultuurniitude loomine. Kultuurkoplite loomist alustati hiljem ja see töö jätkub praegu suure hooga.

Karja tõuaretusega tehti algust enam kui 30 aastat tagasi.

28 a. tagasi suri kogu talu kari mingisugune mürgituse tagajärjel ja tehtud tööga tuli jälle otsast pääle alata. Praegu on kestmiseks toodanguks lehma kohta 153 kilo wõirasiwa. Seega on Tünni karja saagiand märksa kõrgem meie tawalise karja saagiannist.

Paralleelselt karjapidamisega on aga pandud rõhku ka seapidamisele ja hobusekaswatusele. Aastas müüakse paarkümmend peekonsiga ja üle selle. Wähemalt aga üle aasta on müüdud, nagu eelpool tähendatud, üks hobune sõjawäele.

ühes kultuurrohumaade loomisega ja karjaaretusega on tunduwalt tõusnud ka põllusaak,

kuna põllud on saanud aasta-aastalt ikka paremini wäetada. Möödunud aastal müüdi 6000 kilo rukist ja nisu. Põllud on jaotatud, nagu tawaliselt meie taludes seitsmesse wälja. Külwikord on järgmine: must kesa (osalt on kesa ka wiki all), kaks aastat ristikheina, siis kartul, suwenisu, oder ja segawili.

Kõige selle kõrwal on Tünni peremehel kui ka perenaisel jätkunud aega ja wõimalust wõtta osa innukalt seltskondlikust tööst. Mõlemad nad töötawad kaasa paljudes Puiatu seltskondlikudel organisatsioonides. Pr. Laksberg on Puiatu Maanaiste Seltsi esimaine ja walitud Wiljandimaa maanaiste esindajana kodumajanduskoja liikmeks.

Mõndi tutwuma kultuurrohumaade ja wälijadega.

Suwewili oli wäljadel lihaw ja jõuline. Wiimased rängad sajud olid kohati rullinud odra wastu maad. Kultuurrohumaad asuwad enam wäljade serwal, ülesharitud kas heina- wõi karjamaast. Tõhutu pikad kiwiaiad andsid tunnistust, kui palju on tulnud siin uudismaade loomisel kõrwaldada kive. Suurt tööd tingib ka juurimine, sest kohati, eriti aga just wiimastel aastatel loodud karjakoplitel, kaswas warem mets wõi jälle tihe lepawõsastik. Ka käesolewal aastal kuulub kultiweerimisele karjamaad ligikaudu paari hektaari ümber. Kiwid selles karjamaa osas on juba kõrwaldatud.

Kultuurrohumaad on Tünnil loodud talu oma tööjõu abil ja ilma wõlata. Ka kõik talu hooned on ehitatud praegusele peremehe poolt. Käesolewal aastal toimub lauda ümberehitus. Selle tööga alustatakse juba lähemail päewil.

Siirdudes tagasi õuele lahkusid kohe osa suwepäewast osawõtjaid. Esimesena asusid teele need, kellel tuli kiirustada Wiljandisse jõudmisega, et asuda jääl õhtupoolikul wäljuwatele liiniomnibustele. Warsti pääle selle lahkus ka kohalejäänud rahwahulk, wies kaasa suwepäewast paremad muljed.

Põltsamaa rannahoone avamine

Kavatsusel plaashi ühendamine Vabadusplatsiga üheks suuremaks pargiks

Laupäewa õhtul kell 7 toimus Põltsamaal uue rannahoone awamine. Awamise puhul kogunes publikut rannahoone juure üige arwukalt ning mängis orkester. Rannahoone awas linnawanem G. Kold kutsudes üles rahwast kasutama kolme jumalikku andi — õhku, päikest ja wett, mida nüüd wõimaldab kodulinna rahwale kui ka wäljaspoolt tulnud suwiiajatele üksna mõnusalt nautida uus rand.

Linnawanema järele wõttis sõna linnaarst dr. Prima, seletades pikemalt suplemise ja suwituse terwishoiust. Edasi järgnes ettekandeid orkestrilt ning tants haljal murul, mille awas linnawanem walsiga. Hoone on ehitatud linnainsener Kullango projekti järele.

Nagu selgub jutuajamise linnawanema ja linnaarstiga on uus rannahoone läinud maksma 2700 krooni. Hoone ehitus ei olnud ette nähtud linna käesolewa aasta eelarwes, kuna aga hoone järele tunti tungiwat tarwidust, koostati hiljem lisaeelarwe. Hoone on kerge laudehitus laastukatusega. Kogu hoone on wärwitud kollaseks ja punaseks mineraalwärwidega. Ehitus on 24 meetrit pikk ning 7 meetrit lai ja mahutab üheaegselt 80 inimest. Hoones on kõigepäält eldruumid naistele ja meestele ning kümme ärriklabiini, pääle selle elekter ja telefon. Wiimase on lasknud oma kulul hoonesse paigutada linna arstid ja adwokaadid, et juhul, kui nad kasutamas rannahoonet, wõib neid sealt igal ajal telefoniteel wälja kutsuda.

Hoone asetseb otse linna sees, 15 meetrit linnawalitsuse hoone eemal jõe kaldal, kuhu on walmistatud kunstlik plaash, mis külitud muruga. Liiwatamisest otsustati loobuda, kuna arwatakse, et kunstlik liiwarand ei ole küllalt puhas. Plaash on piiratud sireliheliga. Kuna kogu rannahoone asub liiga ligidal Weski tänawale, on linnaisadel kawatsus nimetatud tänawat liiklemiseks sulgeda ja juhtida liiklemist Aia tänawa kaudu ning ühendada plaash Wabadusplatsiga üheks suureks pargiks.

Omaette suurema töö, mis küll teostati juba möödunud aastal, moodustas plaashi kuiwendamine ja tasandamine ning jõe puhastamine. Rimetatud tööd teostati suuremalt osalt talgute korras, kuid linnalt wõttis see siiski kuiu 500 krooni ümber.

Kiri Kolga-Jaanist

Ega nüüd Kolga-Jaaniski midagi erilist sünni, mis oleks õieti wäärt, et seda kirjutada ajalehele. Nagu kõikjal, nii ka loomulikult Kolga-Jaanis käib kibe heinatöö ,nii et pole aega kellelgi ümber waadata. Seda enam, et senini on heinaaeg olnud soodne, mis on wõimaldanud isegi wäga paljudel talunikel juba heinatöö nihutada lõpuwaatusesse. Ristiheinad koristati kõik haljalt ja on enamasti panipaikadessegi weetud.

Wiimase ja pikema huwireisi enne heinatööd korraldas Kolga-Jaani maanaiste selts Pärnumaale, mil wiidi ka Kolga-Jaani lilledest pärg Kurgjale E. R. Jakobsoni hauale. Nüüd tehakse waid pühapäewiti ainult lühikesi wäljasõite Kolga-Jaani supelranda — Wõrtsjärwe äärde Waiblasse.

Suuremaiks päewauudisteks heinaaja keerus oli uue meieri walimine K.-Jaani ühispiimatalitusele. Nii siis asub 1. augustist juba uus meier piimatalituse etteotsa.

Poolakad, keda K.-Jaani tööle toodi, on enamasti kõik hääd töömehed ja ka rahul oma peremeestega. Ainult üksikuist taludest on põgenenud poolakad edasi, kuid nendest taludest on ka üldiselt teada, et sääl keegi naljalt ei teeni, mille põhjuseks halb käitumine sulastega ja wilets toit.

Seltskondline elu on täiesti surnud. Pühapäewiti käiwad wahel koos waid K.-Jaani naiskoolukaitse juhatuse liikmed arutamas 7. augustil tulewa jaoskonna suurpeo asju ja K.-Jaani Maanaiste Seltsi juhatus käib arutamas, kuidas pühitseda augusti lõpus wäärikamalt seltsi kümne aasta juubelit.

K. Kustus.

Pöllumeeste ekskursioon Järwa-Jaani näitusele

Kõpu-Paistu põllumeeste konwent korraldab eelolewal pühapäewal, 31. juulil ekskursiooni Järwa-Jaani karja erinäitusele. Näituselt tagasisõidul külastatakse Põltsamaal ETK majapidamist ja Wana-Põltsamaa Kamari ajunduses Aug. Lauri Reinu talu. Omnibus ekskursioonist osawõtjatega wäljub Wiljandni omnibusejaamast pühapäewa hommikul kell 6. Ekskursioonist osawõtta soowijail tuleb registreerida konwendi büroos.

Ei jäta puid rahule

Tänawu kewadel istutati S.-Jaani—Pärnu maantee weerde kahele poole weerde kahele poole teed, alates S.-Jaanist kuni Lahmuseni, umbes 2 kilomeetri pikkuselt noori ilupuid. Peaaegu kõik istutatud puudest hakkasid kaswama.

Nüüd on aga noort ilupuiestikku tabanud kurb saatus. Mitmel nägusal elujõulisel ning suurekaswulisel puul on murtud kroonid päält, teisal jälle on punst otsekui koormaga üle põidetud. Nähtawasti leidub inimesi, kes tunewad lõbu rüüstamisest ning häwitamisest. Kui see nii edasi kestab, wõib kindel olla, et mõne aja pärast neist mõnest sajast puust ei ole enam ühtegi järel. See asjaolu paneb tõsiselt mõtlema ja wahendeid otsima rüüstajate wastu. Näib, et kordub seesama asjaolu, kui Lahmuse algkooli õpilased istutasid Lahmuse mõisa piires asetseva maantee weerde puid, milledest järgmisel kewadel polnud ühtegi enam järel.

A. P.

S.-Jaani perenaiste ekskursioon Tartumaale

S.-Jaani Perenaiste Seltsi korraldusel toimub 31. skp. ekskursioon Tartumaale säälsetesse waatamiswäärsematesse ja eeskujulikumatesse taludesse. Ekskursioon on korraldatud õppimise otstarbel. Osawõtjaid registreeritakse Suure-Jaanis prl. Rõuk'i toiduainete-kaupluses. Sõit toimub autobusel. Registreerimise wiimaseks tähtpäewaks on 28. skp.

Omapärane kihlvedu Taeveres

Taewere walla Juhkruõue talu rentnik Anis Subi wedas kihla oma õe ja eelnimetatud talus elutsewa S. Soossaarega selle üle, et kui Subi suudab päewa jooksul 3 wakamaad sooheina niita, siis on kohustatud ta õde talle maksma 6 krooni ja Soossaar minema talle päewaks tasuta niitma. Wastaspooled ei uskunud, et A. Subi selle tööga toime tuleb, sest tawaline heinaniitja niidab päewas üks kuni poolteist wakamaad.

Järgmisel hommikul asusti noormees tööle ja oli õhtuks tööga warakult walmis. Seejuures selgus tunnistajate juuresolekul mõõtmisel, et niidetud oli weidi rohkemgi. Noormees ei olewat kiirustanudki, pidanud korralikult söögitunnid ja käinud kodus sõõmaski ja on walwatud, et ta ei saaks abijõude tarwitada. Seejuurs olnud töö kõigiti korralik.

7.

Õhtul tabas meid äkki ja ootamatult tugew wihmahoog. See oli nii tugew, et kogu öö pidid neli meest wahetpidamata wett paadist tagasi merre kühweldama ja wahel pidime meie kõik käed selleks tööle pnema — wälja arwatud kapten Bligh.

Taewas oli kaetud sügawhallide pilwedega. Kuni 12. mai keskpäewani jäi ilm selliseks. Siis lakkas tuul, kuid taewas püsis endiselt sünge. Peaaegu must pilwewaip langes wahel nii madalasse, et uskusime juba seda käega puudutada wõiwat. Kuid raskestest pilwedest wihma siiski ei tulnud.

— Mina wajan weel kahte meest aerude juure, ütles Bligh.

— Mina olen üks, hüüdis Lenkletter ja tosin teisi mehi kandideeris ülejäänud kohale. Kõik soowisid ju sõudmisega natukenegi sirutada kangeksjäämid liikmeid.

Mitte kunagi waremini ei tundunud meie paat nii wäikesena, kui seekord.

Kapten laskis meile anda kaks teelusika täit rummi ja pärast keskpäewa saime tükikese leiwa juure weel tükikese soolaliha. Seega oli tegemist päris piduliku söömaajaga. Runm andis meile sooja, sest tuul, mis puhus läbi meie räbalate, oli nii jahe, nagu oleks ta puhunud lumelagendikult.

Igaüks meist igatses paremat ilma kuid üksi märk ei ennustanud ilmamuutust.

Walitses rõhuw waikus ja see hakkas käima

letter. — Waadake waid, sääl ülewal kaljudel!

Bligh mõõtis pilguga weel kord saart ja sõnas siis pääd raputades:

— Ma ei saa seda teie lubada, poisid. Ärge arwake, et ma teie kannatustele kaasa ei tunne, aga hädaoht on liiga suur. Lõpuks olen ju ka mina inimene ja jagan teiega kõiki neid kannatusi.

— Siin pole ainukestki pärismaalast, sir, sõnas Purcell. — Seda wõib kohe näha.

Bligh sundis ennast rahulikuks.

— Praegusel hetkel mitte, wastas ta. — Kuid meie nägime suitsujugasid saarelt tõusmas ja kindlasti need inimesed sääl lõkete ääres märkasid ka meid. Uus-Hebridide pärismaalased on kõige halwemat sorti inimsööjad, seda tean ma kapten Coogilt.

— Mina neid ei karda, wastas Purcell kindlalt.

Bligh heitis pää kuklasse, otsekui oleks ta saanud hoobi näkku. Purcell, kes küll alati oli olnud tõrgas mees, polnud senini siiski tõnelenud oma kapteniga säärase üleolekuga. Wõib juba arwata, millist pingutust nõudis kaptenilt see rahulikkus, millega wastas ähwardawalt:

— Minge oma töö juure, härra Purcell. Kui teie ei lähe, siis wõite maale minna — minuga. Pange tähele: meie kahekesi läheme siis maale.

Puusepp pomises midagi ja asus purjede kallale. Hetk hiljemini karjus Lebogue saare pääle näidates:

— Teil oli õigus, kapten Bligh — nad on meid märganud! Waadake sinna ... sinna üles!

tõhele, mis õrnunes Tofoa laare läheloptle. Rentlinne, et ranb poleud siin tõkjune, waid liikuane ja pöörlematud rohkta toimetõõga. Meie tõõtinud ütlemad nõõb felles laares paradiisi.

— Soo, härra Kyrcell, õnnes Bligh, — tõtluge siiresti paranduba purjed, mis toremis on loonud tõnnutaba. Aga tehte nii ruttu, kui laste, felt ma ei tahu siin asjata aega taotaba.

Seekete tõstlusele järgnes kõigile laatus. Kuerecel iõi ilma, kus ta oli. Mõinates tõstis ta ottusatawalt pää.

— Härra Bligh, ütles ta, — tui teie tõesti tawatete ebaõiglõ tõõta, ütna, et annatõite meil tõõimaluft teeiõigi hinge taaõõ tõmmata, siis ma teda tõõb et tee. Aõing minu arwamõit jõõaõwad kinbõõõõt ta mõõnõ teiteõ.

Maatamata kurnud jõõaõõõe hõõpõõõ Bligh siiresti pääõõ, ottetut oõõõõ teõõ nõõõõ

Värsked ujumismeistrid

Osa maakonna meistritiitleid läks Viljandisse, osa Pilistverre

Eile peeti järweäärses basseinis maakonna esiwõistlusi ujumises. Wõistlesid omawahel Wiljandi „Sakala“ ja Pilistvere „Noorus“ ujujad, kusjuures naiste klassis olid wäljas ainult wiljanditarid. Saawutatud tulemustega wõib jääda kõigiti rahule. Mis puutub meie naisujujatesse, siis wõttes proportsionaalselt on nende tase kõrgem meeste tasemest, kuid palju meie häid naisujujaid ei ilmunud lihtsalt sellepärast startiga, et arwasid endid mitte esikohale pääsewat. Peame igal alal jõudma niikaugele, et meil wõistlejaid on rohkesti, ning et siseneks arusaamine, et tähtis pole mitte wõidetud koht waid sport iseenesest.

Alustati naiste **100 meetri wabawujumisega**, kus kohe oli ainult üks wõistleja — K. Joonson („Sakala“). Konkurentsitult ujus ta aja 1.28,2 min., tulles maakonna meistriks 1938. a.

50 meetrit wabalt poistele wõitis E. Marend („Sakala“) ajaga 38,5 sek., tulles maakonna meistriks. 2. H. Koemets („Sakala“) — 43,6 sek. ja 3. R. Joost („Sakala“) — 60,0 sek.

100 mtr. rinnuli naistele wõistlesid jällegi ainult kaks ujujat, kuigi meil siin ometi ujujaid märksa enam. Rahulikult ujuw L. Maramaa tuli siin maakonna meistriks ajaga 1.45,0 min., teiseks jäi A. Tiido, kes saawutas aja 1.49,5 min. Olgu tähendatud, et ta eelmisel pärhapäewal Pilistweres üksinda ja eilsest märksa rahulikumalt ujudes saawutas parema aja.

200 mtr. rinnuli meestele andis meistritiitli ja uue maakonna rekordi Pilistwere „Nooruse“ ujujale E. Karmale ,kes saawutas 3.21,7 min. Endine rekord oli 3.29,0 O. Nõmme nimel. 2. A. Mints („Sakala“) 3.36,5 min., 3. G. Sillard („Sakala“) — 3.49,5 min. ja E. Karus („Sakala“) — 4.27,0 min. Wäljaspool wõistlust ujus Tallinna ÜEMÜ-lane E. Stein aja 3.18,4 min.

100 mtr. wabalt meestele arenes „Sakala“ H. Toi ja Pilistwere A. Martini waheliseks tugewaks duelliks. Wõitis ja maakonna meistriks tuli H. Toi ajaga 1.21,0 min., 2. A. Martin — 1.23,8 min., 3. M. Laaman („Sakala“) — 1.26,2 min., 4. J. Martin („Noorus“) — 1.27,0 min. ja 5. A. Karro („Sakala“).

100 mtr. rinnuli poistele oli jällegi ala kahe wõistlejaga. Wõitis ja maakonna meistriks tuli W. Laursoo („Sakala“) ajaga 1.47,5 min., 2. R. Sillard („Sakala“) — 1.49,3 min.

50 meetrit tütarlastele wabalt tuli maakonna meistriks jällegi K. Joonson, saawutades uue maakonna rekordi ajaga 37,4 min. Endine rekord oli L. Lutsu nimel ajaga 51,0 min. 2. M.. Aarna („Sakala“) — 57,0 min. ja 3. E. Nurmela — 1.27,4 min.

100 mtr. selili naistele tuli üksinda ujudes maakonna meistriks E. Aarna („Sakala“) ajaga 2.04,0 min.

100 mtr. selili poistele tõi maakonna meistriks H. Päärmani („Noorus“) ajaga 1.51,8 min., 2. H. Koemets („Sakala“) — 2.01,0 min.

100 mtr. selili meestele saawutas maakonna meistritiitli A. Martin („Noorus“) ajaga 1.41,0 min., 2. A. Mints („Sakala“) — 1.46,5 min.

4 korda 50 meetri wabaujumises naistele ujuti halwem aeg kui Pilistweres, mis tuleb panna wähema pöörete arwu arwele. M. Aarna, L. Maramaa, A. Tiido ja K. Joonson saawutasid aja 3.13,9 min.

400 mtr. wabalt meestele ujusid neli meest, kusjuures kaasa tegi wäljaspool wõistlust Hans Jõgi „Estonia“ teatrist. Ta ujus sada meetrit läbi, ronis siis basseinist wälja ja kinnitas uhkelt rinda ujumismärgi, mis teatawasti antakse 100 meetri läbiujumise eest. 1. ja maakonna meistriks tuli A. Martin („Noorus“) — 7.39, 5 min., 2. H. Palang („Sakala“) — 8.52,3 min. ja 3. A. Sepp („Sakala“) — 9.40,0 min.

Wõistlusi tuleb üldiselt lugeda hästiõnnestunuks ja jääb ainult soowida, et need wõistlused ei jääks wiimasteks.

Viljandi kergejõustiku järjekordne võit

Viljandi-Valga maavõistlus lõppes Viljandi ülekaaluka võiduga 82:48

Wiljandi-Walga „maawõistlus“ kergejõustikus, mis toimus eile õhtupoolikul Wiljandi staadionil, lõppes Wiljandi järjekordse suurwõiduga 82:48. Wõrrldes eelmiste aastatega Walga meeskond oli küll paremaks muutunud, kuid wiljandlaste edu on olnud weelgi suurem ja Wiljandi wõit tuli nüüd ülekaalukam kui kunagi warem. Wiljandi saawutas wõiluste 13-nest alast 11-nel esioha ja neist neljal alal kaksikwõidu. Ühtlasi Wiljandi wõitis ka mõlemad teatejooksud, mis punktide summalt wõrdub omakorda weel kahele kaksikwõidule.

Wõistluste tehnilised tagajärjed üksikaladel kujunesid järgmisteks:

110 m tõkkejooksus tuli wõitjaks Heino Koik (Wiljandi) — 17,2 sek. 2) G. Gorshkow (Wiljandi) — 18,0 sek. 3) Nälk (Walga) — 20,2 sek. 4) Pastarus (Walga). Wiljandi kaksikwõit oli sellele waatamata, et Wiljandi selle ala parim mees Arwo ei teinud kaasa, wäga ülekaaluka. Nii Koik kui Gorshkow tegid päris ladusa jooksu ja saawutasid muuseas ka oma isiklikud tippmargid.

100 m. jooksus tuli hiilgetagajärg ja uus maakonna rekord Walter Kalamilt (Wiljandi) — 11,1 sek. 2) Kusto Pikker (Wiljandi) — 11,4 sek. 3) Alliste (Walga) — 11,6 sek. 4) Till (Walga) — 11,9 sek. Kalam on tänawu oma elu parimas wormis, mis ilmnes ka mõni aeg tagasi peetud 200 m. jooksus. Pole ime, kui mees tänawu katab 100 m. alla 11 sek. Samuti Pikker wõib paremal rajal jooksta kiiremini. Ajad oleks wast juba nüüdki tulnud paremad, kui Walga jooksjad poleks startdis oma korduwate „wargustega“ Wiljandi wõistlejaid seganud. Igal juhul aga niigi tulemused annawad ilmeka pildi meie jooksutaseme suure tõusust.

400 m. jooksus saawutas esikoha J. Wästrik (Wiljandi) ajaga 54,4 sek. 2) Altin (Walga) — 55,0 sek. 3) Munda (Walga) — 55,4 sek. ja 4) Kukk (Wiljandi) — 55,4 sek. Wästrik wõistles seekord aastase waheaja järele ja oli küllalt edukas. Tubli jooksu sooritas ka noor koolipoiss Kukk, kuigi jäi napilt wiimaseks. Tema, kui wäga noore wõistleja kohta tulemus on küll wäga hää, kuid sellele raskele alale poleks siiski maksnud noort, täiesti kogenematut jooksjat wälja panna, päälegi, kui meil oma pooltosinat 400-meetri mehi waatasid niisama päält.

1500 m. jooksus sai wõidu walgalane Päärtlane — 4.15,0 min. 2) R. Kalm (Wiljandi) — 4.17,2 min. 3) Soomre (Wiljandi) — 4.30,5 min. 3) Pill (Walga) — 4.38,5 min. Kalmu aeg on waid 1 sek. halwem tema nimel seiswast maakonna rekordist.

Kuulitõukes oodati Kõrboja (Wiljandi) wõitu, kuid selle sai üllatuslikult noor Oluwere koolipoiss Kaarelson ja seda isegi wäga tubli tagajärjega — 13,51 m. Teise koha sai walgalane Nõo — 13,19 m. Kõrbojal seekord ei wedanud, ta jäi tema kohta üsna keskpärase tagajärjega — 12,61 m kolmandaks. 4) Kosadow (Walga).

Kettaheites meie tubli kettameeste paar Kihuoja ja Kõrboja saawutasid oodatud kaksikwõidu. Kihuoja wõitis toreda tulemusega 42,73 m. esikoha, kuna Kõrboja 39,32 m. jäi teiseks. 3) Aid (Walga) — 38,27 m. 4) Nõo (Walga) — 35,81 m.

4 korda 100 m. teatejooksus Wiljandi oli suures ülekaalus ja wõitis rekordilise ajaga 45,2 sek. Meeskond jooksis koosseisus Gross, Pikker, Arwo, Kalam. Walga meeskonna aeg oli 47,9 sek.

Kaugushüppes wõitis kindlalt Koik (Wiljandi) — 6,55 m. 2) Uibo (Walga) 6.22 m. 3) Kalam (Wiljandi) — 6.18 m. 4) Till (Walga) 5,80 m.

Kõrgushüppes sai Wiljandi jällegi oodatud kaksikwõidu. Esimeseks tuli noor Polikarpus 1,70 m., teiseks pilistwerelane Wakkar — 1,70 m., 3) Aid (Walga) — 1,65 m. 4) Kaljulaid (Walga) — 1,65 m. Wiljandi poolt wõistlesid mehed, kes Wiljandimaa paremustabelis alles 7. ja 8. kohall See näitab, kui tubliks on kõrgushüpe meil arenenud. Mõni aasta tagasi oli Wiljandil waid üks 1,70 m. mees, nüüd aga juba terwelt 8. Ja pole wõimatu, et see arw tänawu tõuseb 10-nele.

Teiwashüppes wõitis Koik tagasihoidliku tagajärjega 3,40 m., Kaarelson jäi weelgi kehwema tulemusega (kehw tema kohta!) 3,20 m. teiseks. 3) Kaljulaid (Walga) — 3,00 m., 4) Starke (Walga).

5000 m. jooksus wõidi rõõmustada Wiljandi 17-aastase koolipoisi A. Kiwisilla tubli wõidu üle. Poiss lõi suure ülekaluga Walga paremat jooksjat Tirrandit ja tegi ka päris hää aja 17.07,0 min. Imestada tuli Kiwisilla lõppspurti, millega ta wiimase 200 m. sees walgalase enda ligi 100 m. maha jättis! 2) Tirrand — 17.19,0 min. 3) Määrits (Walga) — 17.52,2 min. 4) Rosenberg (Wiljandi).

Odaheites wõitis walgalane Uibu — 56,70 m. 2) Põrk (Wiljandi) — 51,83 m. 3) Nõo (Walga) — 50,30 m. 4) Koik (Wiljandi).

Olümpia teatejooksus — 800+400+200+200 wõitis Wiljandi meeskond Tamm, Pikker, Gross ja Wästrik ajaga 4.51,0 min. Walga meeskonna aeg oli 4.55,0 min. Teatejooksu sees Wiljandi noor koolipoiss Tamm tegi esimeses wahetuses (800 m.) täiesti wõrdse jooksu nimeka walgalase Päslasega, kes selle distantsi on katnud 2,01 min.

Üldse need wõistlused olid reserweeritud enam Wiljandimaa noortele kergejõustiklastele, kes üldiselt oma asja tegid hästi. Wiljandimaa esindusmeeskonna esinedes oleks punktide wahe olnud weel suurem.

A. Org õpetajaks linna 1. algkooli

Teatawasti loobus 1. algkooli õpetajaks tulemisest sellele kohale walitud isik, mille tõttu koht jäi edasi wakantseks. Nüüd waliti endiste kandidaatide hulgast sellele kohale Arnold Org, pärit Wõrumaalt, 25 aastat wana.

Arnold Org on lõpetanud Tartu Pedagoogiumi 1935. aastal ja kaks kooliaastat olnud õpetajaameti kandidaadina Suure-Rõpu 6-klassilise algkooli õppejõuks.

Omastas võõra kohvri ülikonnaga

Petserimaalt tööle saabunud wenelane Iwan Skoruw awaldas politseile, et tema on jäänud ilma oma kohwrist ja ülikonnast. Laupäewal annud ta oma kohwri, milles ülikond, hoiule ühte kioski Tallinna tänawal. Kui ta hiljem kohwrile järele läinud, selgus, et kohwri oli waheajal ära wiinud keegi teine wenelane Semjonow. Süüdistab wiimast oma kohwri ja ülikonna omastamises.

Surmasõlmedega auto ja mootorrataste võistlused

Viiendad maastiku- ja takistussõidu võistlused Viljandis. — Pinev konkurents ja rohkesti võistlejaid. — Tallinna juudi ja noore viljandlase „surmasõit“ kraavides

JOHANSON ÜLDVÕITJA, VELDEMANIL MASINARIKE

Eesti Motoklubi Wiljandi osakonna korraldusel toimusid eile Wiljandis wiendad auto- ja mootorrataste maastiku- ja takistussõidu wõistlused. Neist wõttis osa ühtekokku 18 wõistlejat, kelledest suurem osa oli Tallinnast. Wõistlused kujunesid Wiljandi publikule teatawal määral suursündmuseks, mida tõendab päältwaatajate rohke arw. Kuigi wõistlused algasid otse lõuna ajal — kell 1 päewal, oli päältwaatajaid maagümnaasiumi parki kogunenud wõistlusi jälgima üle 1000.

Wõistlused iseenesest möödusid üsna rohkete äparduste tõttu. Tuli ette kraawikukkumisi ja kukerpalle, mis õnneks siiski eriti halwalt ei lõppenud. Kõige pahemini käis Tallinna juudi Leopold Markowitshi käsi, kes kaasaõitjana oma õõbra Aron Citroni wõidusõidusõidu ülle elas õnnetuse, mis weidi halwemal juhul oleks kergesti wõinud lõppeda tema surmaga. Aron Citroni spetsiaalwõidusõidumasin „Alfa-Romeo“, mis oli 69 km. wõistlusteest katnud õnnelikult, tegi 7 km. Wiljandist eemal Wiljandi-Põltsamaa maanteel Koerna talu kohal surmasõlme ja lendas teelt kraawi. Nagu Aron Citron hiljem seletas, põhjustanud õnnetuse süüterike masinas, mille tagajärjel mootor täiskäigult stoppanud ja masina ligi 100 km tunnikiirusega sõidul äkki nagu piduritega peatanud. Suure kiiruse juures masin läänud teel risti ja tehes kaks surmasõlme, kukkunud üle kraawi kartulipõllule. Masina tagumine osa jäänud lamama kartulipõllule wagudesse, kuna esirattad olid kraawis. Õnneks auto mootor jäi siiski terweks ja Citronil oli wõimalik oma masinaga sõitu isegi lõpetada. Finišhi maagümnaasiumi parki saabus „Alfa-Romeo“ täielikult lõunmisõidetuna. Masina wasak külg oli täielikult nässus —laternad ja porilanad purunes rebitud, esimene wasakpoolne ratas wänderdas telje otsas, jne. Niipea, kui auto peatus, Citron hüppas masinast wälja ja ruttas abistama oma kaasaõitjat. Wiimane lamas istmel täiesti liikumatult, nägu werine ja rõiwad puruks rebitud. Mees toimetati otsekohe haiglasse, kus selgus, et ta on saanud tugewa sisemise põrutuse ja kriimustusi terwele kehale. Markowitts arwatawasti saab siiski haiglast õige pea lahkuda.

Teise surmasõlme tegi läbi Wiljandi mootorrattur Feliks Sarw, kellel see wõistlus oli muide esimene. Wähekogenud sõitjal juhtus Peetri asunduse juures sõiduki piduris rike, mis takistas kurwel kiirust maha wõtmast. Kiire hooga kurwi kihutades ei suutnud sõitja oma masina üle walitseda ja lendas kraawi. Masinal purunesid juhtraud ja esiratas. Sarw lendas ise suures kaares kraawi ja jäi õnnekombel wigastusteta. Masinat omal jõul kraawist enam wälja ei suudnud.

Wäikesemaid õnnetusi juhtus weel mitmel sõitjal. Finišhi saabudes kolmel-neljal mehel olid näod kriimustatud. Muide kukkus esimesel ringil ka Ots Weldeman, kuid kergelt. Weldemani tabas seekord aga jällegi masinarike, mis sundis mehe wõistlust selle wiimases osas katkestama.

Wõistluste start toimus mõni minut pääle kella 1. Esimeses järjekorras asusid teele autod, mis pidid läbistama 75 km. ringi — Wiljandi — Oiu — Kolga-Jaani — Wiljandi. Wiljandist wälja sõideti Tartu teed kaudu. Esimesena lahkus Citroni masin „Alfa-Romeo“, millega hiljem juhtus õnnetus, talle järgnes kaheminutilise wahega wiljandlane Kirikal oma „Hanomagil“, edasi talinlane Hugo Rebane „Austinil“, tallinlane Walter Puskar „Singeril“ ja wiimasena Martin Kauber „Adleril“. Neist oli puhtawõidusõidumasin ainult esimene.

Otsekohe autode järgi asusid teele mootorratturid — arwult 13. Start sündis korraga. Kui see masinate parw hiigelmürinaga kitsast wärawast wälja kihutas, jäi nii mõnelgi päältwaatajal süda seisma. Juhtus ka õnnelik õnnetus. Otse pargist wäljasõidul tartlane Muna kukkus oma masinaga ja jäi kahe järelsõitja alla. Õnneks mehel ega ka masinal aga midagi wiga ei juhtunud ja ta jätkas kihutamist teistele järgi. Teiste seas startis koos suuremate masinatega ka üks mootorjalgratas — n. n. „Parm“. See oli 123 ccm. „Villiers“ ja kuulus tallinlasele Seemanile.

Mootorratastel tuli sõita 10 km. ring Wiljandi — Wana-Wõidu asundus — Peetri asundus — Wiljandi wiis korda läbi, seega kokku 50 km. Iga ringi järele tuli sõita maagümnaasiumi pargist läbi. Seda oli tehtud selleks, et publikule wõistluse jälgimist soodustada. Et wõistlejatel parki sõita tuli wõrdlemisi järsu kurwega, siis oli sissesõidu kohal puud ja telefonipostid mässitud pakfudesse saepurukottidesse.

Tuntumatest meestest olid kohal tartlane Eduard Johanson, n. n. „Lendaw Eedi“, Ots Weldeman, tallinlane Juku Tomson j. t. Esimese ringi läbistas kõige esimesena Johanson, temast õige wähe järel Weldeman. Esimest ringi ei läbistanud üldse mitte Sarw, kellel juhtus eelpoolnimetatud õnnetus. Üllatuseks oli, et „parmumees“ oli esimese ringi järele juba wiiest mehest mööda kihutanud!

Teise ringi läbistas esimesena juba Weldeman, kes oli suutnud end Johansonist rohkem kui 200 m. ette rebida, kolmandal kohal püsis tallinlane Triik. Weldeman püsis eesotsas ka kolmanda ringi järele, olles edumaad Johansoniga tublisti suurendanud. Tema wõimas masin wedas wäga hästi. Siis aga jäi ta hoopis tulemata. Hakkasid ringi liikuma mitmesugused kuulduned, nagu oleks Weldeman kraawi sõitnud jne. Johanson lõpetas sõidu esimesena, kui Weldemani ikka weel ei ilmunud nähtawale. Ühtlasi selgus, et teelt oli kadunud ka Triik, kes kogu aeg oli sõitnud suurepäraselt. „Kadunute“ kohta teadis aga selgitust anda Johanson, kes oli mõlemaid näinud teeweeres käega lehwitamas. Mõlemal oli masin teel rikki läinud.

Kui suurem osa tiiklimehi oli juba sõidu lõpetanud, teiste seas ka „parm“, siis ilmusid autod. Tuli purustatuna Tallinna juutide masin, ning sellejärele wiljandlane Kirikal. Autode järjekord sõidu kestel ei olnud muutunud.

Wõistluste tehnilised tulemused kujunesid alljärgnewateks:

Mootorrataste klassis tuli üldwõitjaks Eduard Johanson EMK Tartu osak., masinal BSA (350 ccm). Aeg 40.04 min., keskmine sõidukiirus 74,91 klm. tunnis.

Senioride grupi wõitjaks tuli Johannes (EMSK Tallinn osak.) masinal NSU 350 ccm. Tema sõiduaeg oli 43,33 min. ja keskmine sõidukiirus 68,69 km. tunnis.

Junioride grupi wõitjaks Theodor Hakkaja (EMK Wiljandi osak.) masinal DKW 493 ccm. Aeg 45.27 min., keskm. sõidukiirus 66,01 km.

A klassi wõitjaks E. Pärtelpoeg (EMK Pärnu osak.) masinal DKW 245 ccm. Aeg 48.40 min., keskm. sõidukiirus 56.58 km. tunnis. B. klassi saawutas esikoha H. Muna (EMK Tartu osak.) masinal „Velozette“ 350 ccm. Aeg 52,11 min., keskm. sõidukiirus 57.49 km. tunnis. 2) M. Raudsepp (EMK Wiljandi osak.) masinal JN 350 ccm. — 55.28 min.

C klassis wõitis A. Eelmaa — (EMK Pärnu osak.) masinal DKW ajaga 54.56 min. Mootorjalgrataste klassis tuli wõitjaks L. Seeman (EMSK Tallinna osak.) masinal „Villiers“ 123 ccm.

Autodest tuli senoride üldwõitjaks Citron — „Alfa-Romeo“ 1750 ccm. — aeg 1:01.25 t., keskmine sõidukiirus 73,292 km. tunnis. Junioride üldwõitjaks E. Kirikal (EMK Wilj. osak.) — „Hanomagil“ 2250 ccm. — aeg 1:00,45 t., keskmine sõidukiirus 74,74 km. tunnis. Seega Kirikali „Hanomag“ osutus kiiremaks masinaks.

Pääle maastikusõidu peeti weel takistussõidu wõistlus maagümnaasiumi pargis, mis oma siluti oli küll rohkem mõeldud lõbusaks-wahepalaks. Selles tuli wõitjaks tallinlane A. Salden, teiseks jäi Ots Weldeman ja kolmandaks E. Johanson.

Pääle wõistlusi jagati wõitjaiele wälja wäärtuslikud auhinnad. Wiljandi linnawalitsuse rändauhinna üldwõitjale sai Johanson, Wiljandi maawalitsuse rändauhinna kiiremale Wiljandimaa sõitjale E. Kirikal.

Õhtul oli wõistlustest osawõtjaile korraldatud kooswiibimine.

Soome ja Eesti parimad ujujad homme Viljandis

Homme, teisipäewa õhtul, wõistlewad Wiljandis Eesti ja Soome parimad ujujad, kes saabuwad Wiljandisse Tallinnast, kus peeti Soome-Eesti maawõistlust ujumises.

Sellel ülihuwitawal wõistlusel kohtawad Eesti ja Soome parimatega Wiljandi parimad. Wiljandlased wõiwad kohati pakkuda küllaltki head konkurentsi, eriti naiste 100 meetri wabaujumises, mis need wõistlused teeb kõigiti huwitawaks. Kawa on järgmine:

100 meetrit wabalt meestele — Soome poolt esineb Elo, Eesti poolt Egon Roolaid, meie kuldujuja.

100 meetrit rinnuli naistele — Soome poolt Laarne, Eesti poolt — Hilja Freiman, meie kuldujujatar.

100 meetrit rinnuli meestele — Soome meister Tiikanen, Eesti poolt — Hawist.

100 meetrit selili meestele — Soome poolt Waltonen, Eesti poolt — Egon Roolaid.

100 meetrit wabalt naistele — Soome poolt Airaksin, Eesti poolt — Renno ja Kumm.

Nagu juba öeldud, paneb Wiljandi wälja oma parimad wõistlejad eesotsas K. Joonsoni (100 m wabalt), L. Maramaa ja A. Tiido (100 m rinnuli), öed Aarnad j. t. Mis meestesse puutub, pannakse siin arwatawasti wälja nii Wiljandi kui ka Pilistwere parimaid.

Wõistlus algab järweäärses basseinis kell 7 õhtul. Kuna käesolewal aastal enam suuremaid wõistlusi ujumises ei tule, siis loodetawasti Wiljandi publik ei jäta seda haruldast juhtumit kasutamata.

Võimlemisõpetajad ja noorte spordijuhid kogunesid Viljandisse

Täna hommikul algasid Wiljandis üleriikliknd wõimlemisõpetajate päewad ja noorte spordijuhtide suwekursused, mis mõlemad kestawad nädal aega. Wõimlemisõpetajaid kogunes Wiljandisse üle kahekümne, kuna noorte spordijuhte tuli üle saja. Kursuslased paigutati korterisse 5. suurtükiwäe grupi kasarmutesse ja linna koolidesse. Kohale sõitsid ka peagu kõik riiklikud spordialade õpetajad, kes kursustel on instruktoriteks.

Noorte spordi juhtide laagrist wõtab muuseas osa ka wiis soomlast — neli poissi ja üks wanem esindaja. Soome ja Eesti noorte spordiorganisatsioonide wahel on sõlmitud kokkulepe, mille järele igal aastal mõlemad maad saadawad oma paremaid noori wastastikku üksteise kursustele. Eesti poisid on korduwalt käinud Soomes Wierumäe spordikoolis Soome noorte spordikursustel, samuti Soome poisid on juba palju kordi käinud Eestis.

Pikne lõi linna pimedaks

Südaöösel läks üle Wiljandi wõrdlemisi tugew äikesehoog. Pikesähwatus järgnes pikesähwatusele ja wihma walas kui oawarrest. Kella poole 12 paiku kustus linnas kõikjal korraga elekter. Pikne oli löönud kõrgepinge traatidesse ja lülitanud wälja elektrijaamas automaadid. Weidi enne kella 12 seati elekter jälle korda. Sadu ja tihedad pikesähwatused jätkusid aga weel tükk aega walgustades heledalt linna.

Pikne oli löönud ka Jämejala elektriliini. Jämejala oli ilma elektrita weel hommikul.

Jalgpallikursused Viljandi poistele

Riikliku jalgpalliõpetaja E. Saare wiibides Wiljandis noorte spordijuhtide kursustel korraldatakse tema juhtimisel Wiljandi poistele jalgpalli kursused. Need algawad juba täna õhtul ja kestawad nädal aega. Tunnid toimuwad staadionil iga päew õhtul kella 7 alates.

Kursusi Wiljandi noortele korraldatakse ka teistel aladel.

Mustlasnaine varastas kingad

Hiljuti tabati 36-aastane Antonie Mitrowski ühest korterist Pikalt tänawalt rahawarguselt. Kui Mitrowski wiidi politseisse ülekuulamisele, siis poetas ta põuest maha kingad. Nagu nüüd selgus, oli ta need warastanud Kauba tän. 1 asuwast kingsepp Liiwi töötoast. Kingad kuulusid Tallinna elanikule Wahtrikule, kes suwitab Wiljandis ja oli toonud need parandada Liiwi töökotta.

Antonie Mitrowski on warem warguste pärast karistatud 6 korda. Ta wiibib praegu wahiall.

Allika tänaval kanalisatsioon laguneb

Allika tänawal on linna kanalisatsioonis mõned torud sisse langenud ja kõht wajab kiiret parandamist. Ka läinud aastal samal tänawal langesid mõned torud sisse. Kanalisatsioon siin on wanim Wiljandis.

Poisikeste jaht oravatele

Wiljandi maakonna gümnaasiumi parki on ajajooksul elama asunud mitu oravat. Ümbruskonna elanike silmaläbuks elasid oravad senini pargi kuuskede otsas segamatult ja jooksid ringi wõrdlemisi julgetena. Wiimasel ajal on aga parki tekkinud 4—5 poisikesest koosnew jõuk, kes kummipüssidega ning kiwidega peawad oravatele jahti. Sääljuures on poisid nii energilised, et wõiwad tunde oravaid seirata. Paar päewa tagasi olidki nad ühele oravale pihta saanud.

Mägedes on politsei oravad wõtnud oma kaitse alla. Oleks wäga kena, kui mõni ajutus ka pargi oravate kaitseks wälja astub ning küttimishimulisi poisikesi pidurdab.

Naiskodukaitse huvireis Valgeranda

Pühapäewal korraldas naiskodukaitse Wiljandi linna malewkonna jaoskond autobusel huwimatka läbi Pärnumaa. Lõppsihiks ekskursioonile oli kodutütarde juhtide laager Walgerannas Pärnu lähedal.

Huwimatka esimeseks peatuspunktiks oli Suure-Jaani, kus tutwuti päämiselt kalmistuga. Teisel jatkus sõit juba wähemnähtud, kuid seda enam huwitawamasse kohta — läbi Kaansoo Kurgiale, C. R. Jakobsoni matmispaigale. Kurgiast pöörduti edasi Wändrasse. Wändra kalmistu on kuri oma mahajäetuses, hauad enamuses rohumud ning korrastamatud. Pea ainsaks erandiks on Lilli Suburgi korras olew talm. Tori waatamiswäärsuste raskuspunkt langes muidugi kuulsale „Tori võrgule“.

Läbistades peatuseta Sinti jõuti lõpeks Pärnusse, kuhu osa soowijaid wõis jääda maha. Suur enamus sõitjaid jatkas aga teed Walgeranda, kodutütarde juhtide laagrisse.

Kilomeetrit paar rannakohwikust eemal asubki üleriiklik kodutütarde juhtide laager, mille poole piki randa hakati suunama samme. Laager ise asub meeldiwal kohal ranna lähedal kõrgete puude all, koosnedes paarisistümnest tütarlaste endi poolt püstitatud telgist. Laagri juhiks on Sakala ringkonna kodutütarde instruktor prl. Parri, kes kogas lahkelt seletusi laagri ehituse ning korra kohta.

Laager on omaette asula maakondade ja linnade järele, mille telgiesist õue piirab samblast wõi okstest aed maakonnawapi ning looduslike omapärastega. Wõrulased ei olnud suutnud loodusa kaasa toomast Munamäge, kuigi ainult wähendatud wormis, Tamula ja Wagula järwe, jne. Kogu laagrist ilmneb hoolikust ja armastust oma töö ja kodu wastu. 120-st kodutütarde-juhist, kes asuwad täna lõppewas laagris, polnud külastusmomendil suuremat enamust kohal — juhtus olema neile waba päew Pärnuga tutwunemiseks. Muidu omab laager oma kõigi toidukateldega, einelaua, isekaewatud keldri ning kõige muu wajaliku elamiseks päewi ja öid wäljas. Töö laagris käib kindla korra järele, alates lipu heiskamisega hommikul ja selle langetaisega õhtul, mil saabub rahu telgilinna.

Laagrist edasi siirduti nautima Walgeranna supelmõnusid merewee soolakais woogudes ning säält tagasi Pärnu, supellinna suurplaazhile, kus weedeti aega wastawalt igaühe maitsele ning soowile.

Tagasisõit jatkus õhtul Kilingi-Nõmme kaudu, kus käidi waatamas plahwatusohwrite wiimast lilledega nägusalt kaunistatud puhkepaika Saarde kalmistul. Läbi maalilise Karksi maastiku jatkas siis sõiduk jälle weeremist kodu poole, — wõidu müstiliselt-kauni piksepilwega. Pea üheaegselt, ainult äikesehoo napi wõiduga, jõuti tagasi Wiljandisse, kus langes juba esimesi piisku.

Põltsamaa järjekorraline jalgpallivõit

Põltsamaa „Sport“ võitis „Tuleviku“ 2. garnituuri 5:1.

Eile peeti Wiljandis järjekorralist jalgpalli esiwõistlust Kesk-Eesti B klassi meeskondade sarjas. Kohtasid Põltsamaa „Sport“ ja Wiljandi „Tulewiku“ 2. meeskond. Nagu juba ette arwata wõis, wõitis Põltsamaa. Tulemuseks kujunes 5:1 (2:1).

Olgu tähendatud, et kohe esimese poolaja algades õnnestus „Tulewikul“ põltsamaalaste hoogsa ründe wahel läbimurre, mis andiski wärawa — „Tulewiku“ noored läksid juhtima 1:0. See aga jäigi neile ainukeseks wärawaks.

Põltsamaalased mängisid kiirelt ja päris taibukalt, eriliselt wälistõstmist wäärib aga nende juures ind ja wõidutahe.

See pühapäewane wõistlus oli jällegi üheks selgeks tunnistuseks, et kõik warakewadel tehtud suured jõnad kohe Wiljandi jalgpalliseltsi A, B ja isegi C meeskondadest oli waid suur bluff. Kui tollal kõneldi jalgpalliseltside ühinemise kasuks, siis waieldi wastu, et Wiljandi jalgpallitase tõuseb just omawahelise konkurentsi tõttu. Nüüd oleme näinud, kuhu meie omawaheline konkurents on wälja wiinud. Kuna jalgpallimehed ise kõik tahawad ühineda, siis ei saa ometi juhatused siin oma wägikaitawedamisega kuidagi wastu seista.

Ärevus Klaipedas

Seisukord Klaipedas on muutunud uuesti ärewaks maapäewa wäljakutsuwa käitumise tagajärjel. Nimelt wõttis maapäew wastu kiireloomulise resolutsiooni, milles nõutakse sõjaseisukorra kaotamist ja wangistatud Klaipeda sakslaste wabastamist. Samuti wõttis maapäew wastu 2 seaduseelnõu, mille pääle Leedu kuberner Klaipedas oli pannud oma weto. Selline maapäewa käitumine on otseseks wäljakutseks Leedu walitsusele.

Verereligioon külvab vihkamist ja sõda

Rooma kogudustes lewitatakse bülletääni, milles juhitakse tähelepanu rassiprobleemile. Bülletäänis üteldakse, et kirik soowib usklikke informeerida uuest ebajumala teenimise wiisist, mis ähwardab kristlikku Euroopat äärmise usust taganemisega ja barbaarsusega. Kristlastel ei ole inimene austamiswäärne mitte ainult sellepärast, et ta on suurekaswuline, ilus, tugew ja blond, waid päämiselt tema hinge suursugususe pärast. Uus wereligioon wõib külwata waid wihkamist, sõda ja tagakiusamist, üteldakse bülletäänis.

Viimaseid noteeringuid

Kanamunade hindade noteerimise komisjoni koosolekul 22. juulil noteeriti eksportmunade hinnaks franco kogumispunkt 80 snt. kg. ja siseturu munade hinnaks 70 snt. kg. franco kogumispunkt. Tendents püsiw.

Peekonsigade hindadeks on 25. juulist kuni 1. augustini 1. sort — 90, 85 ja 81 snt. kg., 2. sort — 85, 81 ja 77 snt. kg., 3. ja 4. sort — siseturu hinnad.

Elussigade hindadeks noteeriti 105—120 kg. raskused — 60 snt. eluskaalu kg, 121—160 kg. raskused — 64 snt. ja 161 ja raskemad — 60 snt. eluskaalu kilo.

Eesti Teaduste Akadeemia 1938.-39. a. eelarve

Wabariigi president kinnitas Eesti Teaduste Akadeemia 1938.-39. a. eelarwe, mis on tasakaalus 26.500 krooniga. Kulude osas on muuseas ette nähtud — teadusliikude uurimiste teostamiseks 5.500 krooni, tööstipendiumid teadusliikudeks uurimisteks 2.500 krooni, auhinnad teadusliikudeks töödeks 1.000 krooni, kirjastamine 3.000 krooni, teadusliikud kogud 786 krooni. Muude kulutuste hulgas on ette nähtud teadusliku sekretäri palgaks ja teisteks tasudeks koosseisu alal 5.564 krooni, majapidamiseks 650 krooni ja wallaswara soetamiseks 2.900 krooni.

Mustla saab pritsimaja

Mustla linna tuleõtrje on wiimasel ajal hakanud õige intensiiwselt tegutsema. On korraldatud tuletõrjujatele õppuseid ja loenguid ning selgitatud tuletõrje ülesandeid jne. Kawas on terwe rea pidude korraldamine ühingu juure ellukutsutud naisringi kaasabil jne. Kõigi nende ettewõtete edukal läbiwiimisel on olnud suureks takistuseks sobiwate ruumide puudus. Nii on tulnud korraldada loengud wabas õhus ja pidude ettekandeid, jne., õpitud juhuslikes eraruumides, see kõik aga halwab ühingu edukat tegewust. Seda äranähes tuletõrje juhatus otsustas oma wiimasel koosolekul asuda pritsimaja ehitamisele. Juhatuse liikmed kinkisid ehituse algkapitaliks 4—5 puuda tsementi igaüks ja kompanii päälik omalt poolt 100 tolli laudu ning üks juhatusliikmeid tsementkiwi tegemise wormi. Seega on algus tehtud ja juhatuse liikmed on arwamisel, et ka teised liikmed järgiwad nende eeskujule. Üksikasjalikku plaani pole weel saadud koostada, kuna lahtine on asukoha küsimus. Ühingu juhatus on Mustla linnawalitsuselt palunud selleks otstarbeks wanu magaskiaida selt palunud selleks otstarbeks wanu magasiaida waremeid ja selle all olewat platsi.

Lembit.

Mõningaid märkmeid Mustlalt

Tu-tuut! Signaliseerib bussijuht Wepsko harukaupluse hoowist wäljuwale hobusõidukile. Weel paar wõnisu 1912 aastast pärit Posti tänawa sillutisel ja juba peatubki Wiljandi-Mustla-Pikajilla omnibus wärske linna posttkontori ees. Üle tänawa wastasmajas asub wastse linna linnawalitsus.

„Milliseid märgatawaid muudatusi on toonud linnaksmuutumine Mustla elus?“ küsin wastutulnud sõbralt.

„Alul ei mingisugusei d. Kuid linnawolinike endatunne näib tõusnud olewat, wäljaarwatud „=wanemaks“ jäänud „linnapää“.

„Kas Mustla ei kawatse ka nime muuta, nagu tema kaaswõitleja Suure-Jaani? Sest tõelitult ei näigi ta nii must olewat, nagu meenutab ta nimi?“

„Stoi brat! Mustla nimel pole midagi ühist sõnaga mustus. Aastat 40—45 tagasi, mil Mustla oli alles rajamata, peatusid siin sooserwal tee ääres sagedasii laadast laata rändawad mustlased ning siit on pärit ka mustlaslaagri asemele kerkinud alewiku-alewi-linna nimi — Mustla. Muide, ega mustlane pole Mustlaski lugupeetud, kuid otsese wastumeelsuse hajutawad waid mustlasromansid, nagu: „Tule ääres istun mina . . .“ wõi „Mustlaseks ma olen sündinud . . .“

„Milised on Mustla tähtsamad ettewõtted ja ehitised?“

„Algame ehitistega, sest siin on juba pool tosinat kahekordseid pilwelõhkujaid, kuna ettewõtted on piltlikult öeldes kõik alles ühekordsed. „Pilwelõhkujatest“ jääb esikohale Tarwastu ühispanga torniga maja, mis asub just turu ääres. Ehitatud Wiljandi ehitusmeistri Jaan Rotbergi stiilis on see ilmekam teistest harilikest ehitistest. Otse üle tänawa eelmise wastas asub lihunik Müllersoni maja, mille käes senini pikkuserekord.

Esimesed kahekordsed telliskiwiehitised on Mäeotsa ja Partsi majad.

Ettewõtteist olgu mainitud waid weriwärsted, nagu: lukusepp Tenga laiendatud ja wastselt täiendatud töökoda, kuhu nüüd wõib tänawalt sisse sõita ka 5-tonnilise kandejõnga „grusa“, mille remontimine toimub sääl waewata, wastawa seadeldise abil.

Edasi wõiks mainida alkoholita karastusjookide tehast „Terwis“, mis awatud alles kuu wõi paar tagasi ning mille algus olnud traagiline: päewal enne tehase awamist surnud noor ettewõtja südamerabanduse.

Ei saa jätta mainimata ka linna esinduslikku ilmet tõstwat pagar Helendi jäätise käru, milline ilmus Mustla tänawaile alles tänawu esmakordselt ja leidnud laialdase tarwitajaskonna. Kuuldawasti olla noorel energilisel pagaril kawatsusel lähemil päewil ka kohwiku awamine, mille järele tõeline tarwidus olemas.“

Nii westeldes siirdume Mustla kaunimasse tänawasse, kalmistule wiiwasse Aia tänawasse. Hetkeks paelub siin tähelepanu korrastamata muru keskele unustatud mälestussammas, Wabadussõjas langenute mälestusmonument, mida arwustatwad momendil paar poolwintis asjatundjat.

„No mis sa arwad mede sambast?“ küsib üks. — „Ei ole wiga“, wastab teine, „peris täotse suwe kohane: mees wihmawarjuga.“

Waatlen ja mõtlen: igal asjal on mitu külge ja kui asja ainult ühest küljest waadata, siis on igal waatlejal omast seisukohast õigus.

Muide see kõnealune sammas on kujur Wommi walmistatud ja kujutab enesest Eesti sõdurit, kes hoiab käes lippu ja enda ees wapi.

Selle unustatud ümbrus teeb nukraks. Aga jõuab siis keegi kõike alati meelespidada, eriti kibedal heinaajal. Seda tõendab weel kord wastse linna piiripostil ilutsew: „Mustla alew. Wiljandimaal.“

Uusi raamatuid

„Varamu“ nr. 6. „Varamu“ juulikuu number pakub rikkaliku ilukirjanduse osas kõigepäält A. Gailiti romaani „Karge meri“ järje, siis luuletusi Erni Hiirelt ja Hendrik Adamsonilt ning Võidupüha näidendite võistlusel paremaks tunnistatud Hendrik Visnapuu massnäidendi „Maa vabaduse eest“.

Ajakohastest artiklitest tuleks märkida Erika Viirsalu artikli „Esimesed laulupeod“ ja Ed. Visnapuu „Eesti rahvaviisi ja rahvusliku muusika laadist“. Oskar Loorits pikemas ja põhjalikumas artiklis analüüsib eesti kultuuri struktuuri, orientatsiooni ja ideoloogiat. A. Loman oma kirjutises „Uus Kopli“ käsitab uusi põhimõtteid ja nende rakendamist moodsatel linnade ehitamisel, andes ühtlasi ka kava Kopli linnaosa võimalikoks projektikteerimiseks ning ülesehitamiseks. Teistest artiklitest olgu mainitud veel A. Perandi uurimust eesti talurahva õiguse arengu põhijoontest ja Fr. Puksoo põhjalikku analüütilist kirjutist raamatukogudest ja nende rahvusvahelisest osatähtsusest.

Kunstiosa selles numbris täidab Rasmus Kangro-Pooli artikkel, milles ta analüseerib üldist portree olemust ning annab ülevaate eesti vanema põlve portree suurmeistritest. Artiklit illustreerivad reproduktsioonid N. Triiki, O. Hoffmanni, J. Köhler'i, T. Grenzstein'i, A. Laikmaa, J. Koort'i, F. Sannamehe ja P. Raua portreemaalidest ning -skulptuuridest klišhee ja vasesügavtrükis.

Ringvaate osas kirjutavad A. Adson eesti teatripäevadest Tallinnas ja A. Sirge jooksvast näitekirjandusest ja selle hindamisest.

Arvustusi on numbris P. Amburilt J. Parijõe „Teraspoisi“ üle, M. Jürnalt Z. Nalkovska romaani „Piir“ üle ja A. Murakinilt A. Hint'i „Vatku tõbila“ keele ning stiili kohta.

Lõpuks ringvaade.

Agricola: SALALUURE TUNGIB LÄBI RINDE. 184. lhk., hind kr. 2,75. O. Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1938. a.

See salaluure ülemleitnant Bauermeister'i memuaaride vihk viib meid erilistesse oludesse — salaluure agentide tegevusvalda frondil ja selle tagalas, näidates missuguste raskustega ja alalise surmahirmu ajal tuleb leiutada võtteid ja meetodeid oma ülesannete sooritamisel.

Maailma rikkaim naine maailma rikkaima pärijaga.

Kuulsa Ameerika kaubamajade kuninga Woolworthi abikaasa, kes äsja lahutus oma teisest abielust, jalutab oma pojaga, keda loetakse maailma rikkamaks pärijaks.

Poolas tungivad karud kallale elanikele

Wiimastel nädalatel on Poolas Bialowicza piirkonnas karud tunginud mitmel korral kallale inimestele. Bialowicza metsades elab rohkesti karusid. Wiimastel aastatel nad aga inimesi ei tülitanud. Tänawu on aga karud harukordselt sõjakad. Läinud nädalal nad haawasid raskestik kahte tütarlast. Üks tütarlastest wiibis üksinda metsas sinikaid korjates. Karu haawas teda raskesti seljast. Läheduses wiibiwad metsatöölised kuulsid tütarlapse kisjatust ja ruttasid kohale. Nad päästsid pooleldi hingetu tütarlapse karu käest ja toimetasid lähema arsti juure.

Teisele tütarlapsele tungis karu kallale, kui see oli teel läbi metsa naabertallu. Karu rebis ainsa käpahoobiga tütarlapsel riided seljast katki ja tõmbas tugewa haawa tütarlapse õlale. Õnneks wiibis lähedal metsaameinik, kes peletas karu tütarlapse kallalt minema.

Karusid Bialowicza piirkonnas on lastud elada ilma tülitamiseta. Jahti nendele on korraldatud wäga hartwa ja karusid on hoitud alal, kui Poola metsade harulduist elanikke. Kuna aga karude kallaletungid on muutunud inimestele nüüd sagedaseks, siis arwatawasti toimub neile lähematel päewadel suurem jaht.

Lambavargus Heimtalis

Öö wastu pühapäewa warastati Heimtalis Wana-Kibe talus Joh. Rüütlil kaks walget lammast lukustamata laudast. Kahju 40 krooni.

Äkilise surma läbi lahkus meist meie kallis isa ja wend

Woldemar Saarsen

Sügawas leinas

pojad ja õed perekondadega

Matmine teisipäewal, 26. juulil s.a. kell 5 p.l. Wiljandi Jaani koguduse uuele kalmistule.

Wiljandi Ühispank

Wiljandis, Tallinna tän. nr. 3

Telefonid:

Juhatuse 82 Üldine 251

Osakond Abjas

Telefon: Abja 34

Toimetab kõiki pangaoperatsioone

Panga juures K-S. „OMA“ esindus

Käitistele, tööandjaile, töölise palgaraamatu

KONTRAMARKE

soowitab

Sakala Trükikoda

Wiljandis, Lossi tän. nr. 26

P. F. Metusala

Meeste- ja naisterahwa riiete juurelõikuse

KURSUSED

algawad 1. aug. s. a. harilikus ja kiires korras. Kursustel ettewalmistamine õppinud töölise ja meistrieksamitele täies ulatuses. Nõudke kursustele wastuwõtu „Awaldust“. Kursustele registreerimine igal äripäewal kella 9—2 ja 4—6 p. l.

Tallinn, Niguliste 16, telef. 438-50.

Olen tagasi

Hambaarst Alice Sillard

Lossi tän. 26

Kunsthambad

Olen tagasi

ja haigete wastuwõtt endiselt

11—1 ja 4—6

Dr. J. Subi

Tunnid

matemaatikas

Küsida „Õpistust“.

Tööpakkumised ja -otsimised

Wajatakse korralikku

tütarlast

perenaise abiks wähemasse majapid. maal.

Aadress palutakse jätta selle lehe talit. läbirääkimiseks märgusõna all „Perenaise abi“.

Korteriotsimised ja -pakkumised

Ostan suurel kui ka wäikesel arwul

musti-sõstraid

makstes kõrgemat päewahinda. Tartu tän. 7 Õunaladu.

Soowin rendile wõtta selle aasta

õunaaia saagi

suuremates ja keskmistes aedades kohemaksetawa wäljamaksuga. Kaugus linnast ei ole tähtis. Pakkumistega pöörduda Tartu tän. 7— Õunaladu. A. Klokmann

OSTAN

alati kõrgema päewahinnaga kulda, hõbedat kuld- ja hõberaha

L. ABEL

Wiljandis, Lossi 15

Teadaanne

Linnawalitsus teatab käesolewaga, et linna autobus ei sõida kell 00.50 Wiljandisse saabuwale rongile wastu

Wiljandis, 22. juulil 1938. a.

Linnawalitsus

Wäike perekond wajab hädd kolmetoalist

korterit

Soowitaw koolide raioonis.

Pakkumised saata aadressil: Direktor Tarmisto, Õisu agentuur. Telefon Õisu 3.

Müüa: Wiljandist 9 klm. talu 250 wkm., põllumaad 100 wkm, heinamaad 60 wkm., metsa 80 wkm. ja karjamaa, Kr. 18.000; 12 klm. talu 78 wkm, 10.000 kr.; 12 klm. 60 wkm., 5.000 kr.; 20 klm. jõe ja järwe kaldal 60 wkm., 8 000 kr.; Rohkel arwul maju ja ehituskrunte. Müügiks registreerimine iga päew tasuta Wiljandis, W.-K. „TALUD-MAJAD“, C. R. Jakobsoni 25, telef. 415 (wastu Lasteparki)

Tunnid

Raamatupidamist

kahekordse itaalia ja ameerika süsteemi ning saksa ja inglis-prantsuse süsteemi järele kaubandusrehkendust, kirjawahetust, kiirkirja ja masinakirja õpetan kiirelt ja põhjalikult igale soowijale üksikult ja gruppides. End. kaubandusk. insp.

Arthur Lieberg,

Wiljandi: Kiwi tn. 6, üle Uueturu platsi.

Nõmme: Männiku tee 22.

End. õpilastest on tohtadel: mitmed pangadirektorid, pääraamatupidaj. pankades, suurtes kaubandusl. ja tööstusl. ettewõtetes kassapidajad, korrespondendid ja muud ametnikud omawalitsustes ja ühisteg. asutistes.

Meestõõalal wilunud

juuksur

preili wajab kohta.

Teatada selle lehe talit. „Tööjõud“ all.

Haritud lasteta abielupaar wajab

teenijat

kes hästi keeta oskab.

Teatada selle lehe talit. „Korralik teenija“ all.

Wajatakse

passijat

Küsida selle lehe talit.

Wajatakse

ette-kandjat

Küsida Tartu tän. 10— Söögimajast.

Uuelt remonteeritud

korter

wälja anda — kaks tuba ja köök, sätisamas ka müüa poelett ühes riiulitega ja maja, mis asub maal — ühes kaubaga ehk ilma ja riigi piirituse ja wiina laoga, nelja teeharu pääl koorejaama wastes kõlbawas kohas

Kaupa teeb omanik Jakobsoni t. 37, Wiljandis

Müüakse ja ostetakse

Elumuudatuse tõttu

maja

müüa kõrwalhoonete ja noore wiljapuuaiaga Halliste „Kullas“. Lähemaid teateid saab Mõisaküülast, Hommiku tän. 1.

J. Linter'ilt.

Soowin rendile wõtta

kõrtsi

Pakkumised palun saata Tartu, postkast 205, firma ja hind ära tähendada.

Kiiresti müüa sõidukorras wabriku

tõldade

„Plijmuht“ õlipidurid. Näha kaalukojas.

A. Jõeorg.

Soowin osta pruugitud

pianiino

ehk kabinett tiibklaweri. Pakkumised saata Tartu, postkast 205, firma ja hind ära tähendada.

Soowin osta suurt

kaalu

350 — 600 kg. Teatada selle lehe talit. „Kaal“ all

Müüa wähetarwitatud

kingsepa-paigamasin

„Singer“ 29 k 51. Küsida selle lehe talitusest kuni 1. aug. 1938. a.

Hallistes

wõtab „Sakala“ ja „Sakala Pühapäewa“ tellimisi ja kuulutusi wastu ja müüb üksiknumbreid

Pornuse Ühiskpl.

hr. Mangulson ja

hr. M. Kaldmaa.

Karksi-Nuias

wõtab „Sakala“ ja „Sakala Pühapäewa“ tellimisi ja kuulutusi wastu ning müüb üksiknumbreid

kaupmees M. Karro

W.-Kariste

„Undimaal“ wõtab „Sakala“ ja „Sakala Pühapäewa“ tellimisi wastu postitalu juhataja

härra Parro

Wana-Suislepa „Annil“

„Sakala“ tellimiste wastuwõtmine ja üksiknumbrite müük on

A. Sammuli kpl.

Raadio

Esmaspäewal, 25. juulil.

Tallinn, Türi ja Tartu. 7 äratusmäng. Wõimlemine. 7.20 päewaundised. 7.25 hommikukontsert heliplaatidelt. 8.15 hommikupalwus — kand. mag. E. Laansalu. 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteated. 18.55 teated ja reklaam. 19 kohwikumuusika „Kultasest“. 19.40 matkawestlus — J. Maide. 20 Kuulake E. Lorandi orkestrit, heliplaat. 20.40 päewaundised. 21 õige aeg. Teated. 21.08 meeskwartett laulab. Ralf Kolmpere, O. Kaarmaa, E. Laik ja J. Pilwet. 21.30 Türi: Perenaistele: Hele Lüüs: Könniteed ja nende korrashoid. Tallinn ja Tartu: Heliplaate. 21.50 Ringi ümber Balti mere heliplaatidelt. 22.55 õige aeg. Päewaundised ja sporditeated. Reportaash Eesti-Läti kergejõustiku-maawõistlusest.

Teisipäewal, 26. juulil.

Tallinn, Türi ja Tartu. 7 äratusmäng. Wõimlemine. 7.20 päewaundised. 7.25 hommikukontsert heliplaatidelt. 8.15 hommikupalwus — õpetaja G. Klaus. 8.35 perenaistele. Turuteated. 18.55 teated ja reklaam. 19 ajawiitemuusikat heliplaatidelt. 19.40 H. Kompus: Kolm laasaegset eesti kunstnikku (2.): Ferdy Sannamees. 20 Meri muusikas, heliplaatidelt. 20.40 päewaundised. 21 õige aeg. Teated. 21.08 W. Pachla esitab ksülomarimbasoolosid. 21.35 Lodaniku õhtukaitse kümmeminut. 21.45 mesindusnõuanne. 22 Norra-Rootsi-Soome muusika. Corso-trio. 22.55 õige aeg. Päewaundised. 23 esperantokeelne nädalakroonika. 23.10 reportaash Eesti-Läti kergejõustiku-maawõistlusest ja muud sporditeated.

Kolmapäewal, 27. juulil.

Tallinn, Türi ja Tartu. 7 äratusmäng. Wõimlemine. 7.20 päewaundised. 7.25 hommikukontsert heliplaatidelt. 8.15 hommikupalwus — kand. mag. L. Teder. 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteated. 18.55 teated ja reklaam. 19 Kuulake ferenaade! Heliplaadid. 19.40 mag. Elwi Kesküla: Hispaania maastik, küla ja linn. 30 muusika kohwikust „Harju“. 20.40 päewaundised. 21 õige aeg. Teated. 21.08 Mets muusikas. Heliplaadid. 21.25 Türi: mag. agr. A. Kiwimäe: Wäljapanekuid põllutööloja weistenäitusel Järwa-Jaanis. 21.40 Türi: põllumajanduslikud teated. 21.25 Tallinn ja Tartu: Heliplaate. 21.50 „Muinasjutt“, üks kitslik fündmus. K. Görß kuldemäng. 22.55 õige aeg. Päewaundised ja sporditeated.

Tellige aegsasti „Sakala“ 1-st augustist 1938. a.

Wastutaw toimetaja IAAN LEPIK Trükitud SAKALA TRÜKIKODAS, Wiljandis, Wäljaandja SAKALA KIRJASTUSÜHING.